

Naročnina mesečna 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SLOVENE

Po prehodu čez Dnjeper - razmah nemških divizij proti jugovzhodu

Vzhodno bojišče, 16. sept. As. Posebni dopisnik agencije Stefani prikaže splošni položaj na vzhodnem bojišču takole:

Pri Murmanskju je poveljnik nemških sil general Dietl začel operacije v obsežnem predelu proti železniški progi, ki drži v Petrogradu. Okoli Petrograda je delovanje oblegovalnih sil vedno bolj živahno in se vzporeja z nepretrganimi razbijalnimi akcijami topništva in težkih letalskih oddelkov ter s prodiralnimi akcijami napadalnih skupin.

Jugovzhodno od Petrograda nemške sile z uspehom nastopajo zoper važne cilje.

Na osrednjem predelu se operacije razvijajo ugodno.

Bolj proti jugu so Budjenijeve vojske stisnjene med Dnjeptom, Doncem in Donom. Teži jih pritisk od severa in skušajo s krvavimi akcijami onemogočiti napredovanje zavezniških sil. Tudi na tem, čez vse važnem predelu, potekajo boji, ki dajo vnaprej sklepati na sijajne uspehe.

Na spodnjem Dnjepru skušajo Budjenijevi oddelki, razporejeni po levem bregu reke, s krajevnimi akcijami dobiti v klesče nemške sile, toda usoda teh oddelkov je že zapечатena.

Pri Odesi pa nemško-romunski oddelki ne prestopajo žanjejo uspehe med trdnjavami in okopi v varstvenem predelu obleganega mesta.

Posebno nemško poročilo:

Devet sovjetskih d v zii uničen.h, ogromen vojni plen

Hitlerjev Glavni Stan, 16. sept. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil je objavilo naslednje izredno vojno poročilo:

V zadnjih dneh so bile od nemških čet dokončno pobite sovražne čete, ki so pripadale 11., 27. in 34. sovjetski armadi. Pobite so bile južno od jezera Ilmen. Nemške čete so bile pod poveljstvom generalnega polkovnika Buscha, pri tem pa so jih podpirala letala pod poveljstvom generalnega polkovnika Kellera.

Popolnoma uničenih je bilo 9 sovražnih divizij, 9 ostalih divizij pa je bilo razpršenih. Sovražne izgube so bile nad vse krvave. Zajeli smo nad 53.000 ujetnikov, zaplenili pa 320 tankov, 695 topov vseh vrst, prav mnogo vojnega gradiva pa je tudi bilo zaplenjenega ali uničenega.

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev Glavni Stan, 16. sept. Vrhovno poveljstvo nemške vojske objavlja:

V Ukrajini so oddelki nemške vojske z uspešno podporo nemškega letalstva z drznimi napadi ustvarili najvažnejše mostno oporišče nad širokim dolnjim tokom Dnjepra. Potem, ko so bila ta oporišča po večdnevni bojih proti močnim sovražnim napadom deloma s pomočjo tankov ohranjena in razširjena, so se sedaj nemške divizije na širokem bojišču zmagovito razmaknile dalje proti vzhodu.

Na ozemlju južno od Ilmenskega jezera so bile, kakor je bilo objavljeno s posebnim uradnim vojnim poročilom — v zadnjih tednih skupine 11., 27. in 34. armade od nemških čet pod vodstvom generalnega polkovnika Buscha s podporo letalskega brodograja in generalnega polkovnika Kellera odločno premagane. Devet sovražnih divizij je bilo popolnoma uničenih, devet pa po najbolj krvavih izgubah za sovražnika razbitih in razpršenih. Zajeli smo 53.000 sovjetskih vojakov, zaplenili ali pa uničili smo 320 tankov, 695 topov vseh vrst in mnogo vojnega gradiva.

V boju proti angleškemu oskrbovalnemu brodograju je letalstvo podnevi zahodno od Hebridov potopilo petrolejsko ladjo s 7300 tonami. Ponoči sta bili v konvojih okoli Anglije potopljeni dve

veliki trgovski ladji, med drugim je bila zažgana prevozna ladja.

V severni Afriki so nemške čete na bojišču pri Sollumu izvedle uspešen tankovski izvidniški sunek. Pri Tobruku so bile po hudem boju zavzete važne višine. V letalskih bojih in od protiletalskega topništva je bilo dne 14. septembra v severni Afriki sestreljenih 8 angleških letal brez lastnih izgub.

Poskusi angleškega letalstva, da bi večeraj napadla nemški zaliv in nizozemsko obalo, se niso posrečili. Lovci so sestrelili dve sovražni letali.

Angleška letala so ponoči metala bombe na razne kraje v severozahodni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je zlasti v Hamburgu imelo več mrtvih in ranjenih. Nočni lovi in protiletalsko topništvo so sestrelili devet napadalnih bombnikov.

Berlin 16. septembra. AS. Dne 15. septembra so nemška letala sestrelila na vzhodnem bojišču 57 sovjetskih letal. 30 letal je bilo sestreljenih v letalskih bojih, 14 letal pa je sestrelilo protiletalsko topništvo, 13 pa jih je bilo uničenih na tleh.

Finski in nemški oddelki zavzeli 150 utrdb

Helsinki, 16. septembra. AS. Na finskem bojišču so nemške in finske čete nadaljevale s svojim prodiranjem in so dosegle velike uspehe. Med posameznimi spopadi so čete zavzele 150 sovjetskih utrdb, ki so imele za nalogo, da bi izčistile prometne zveze. Vsi sovjetski protinapadi so bili odbiti in sovražnik je imel velike izgube.

Sovjetske čete se umikajo iz Karelje

Budimpešta, 16. sept. Ip. Večerni listi so objavili na zelo vidnem mestu poročila iz Hel-

sinkov, ki pravijo, da je sovjetska vlada ukazala izpraznitev ruske Karelje, ker sovjetsko vojno poveljstvo ne more več držati fronte, ki je dolga 1500 km. Sovjetske čete bi tedaj zapustile polotok Kolo in sicer bi se sovjetske čete umaknile onstran jezera Onega, da bi se tako izognile nevarnosti obkolitve.

Boji z minskimi polji

Berlin, 16. sept. AS. Divizija nemške pehote je dne 11. septembra na odseku pri Petrogradu zavzela hrib, ki so ga Sovjeti branili z minami in številnimi utrdbami. Med tem napadom so Nemci uničili 50 sovjetskih utrdb, med temi tudi nekaj »kazemat«, ki so imele betonske stene po dva metra in kovinske kupole, ki so se dale vrteti ter so bile sploh najmodernejše vrste. Boljševiški oddelki so zastoj skušali zavzeti hrib nazaj z napadi tankov. Povsod so bili odbiti.

Dne 12. septembra so nemški pionirski oddelki na odseku ene divizije uničili nad 10.000 min. Skupno s pehoto so namreč izločili iz boja 41 utrdb, med temi pa je bilo 16 utrdb največje vrste.

Prodiranje zavezniških čet v Ukrajini

Vzhodno bojišče, 16. sept. AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Po poročilih, ki jih je prejel madžarski generalni štab, so zavezniške čete na raznih odsekih prodrele daleč naprej in so zasedle važna sovražna središča. Na odseku madžarskih čet vlada precejšen mir. Deluje samo sovražno topništvo. Sovjetske čete se omejujejo na obrambna dela. Madžarska letala so bombardirala sovražne postojanke in več kolon, ki so vozile hrano in vojno gradivo.

Priprave za napad na Krim

Stokholm, 16. sept. as. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da je dopisnik »Timesa« sporočil svojemu listu, da so turški krogi prepričani, da pripravljajo nemško poveljstvo večjo ofenzivo na odseku južno od Kijeve. Sile Osi bodo napadle Krim iz zraka, na morju in na suhem, cilj ofenzive pa je doseči Kavkaz še pred zimo. Ko bodo nemške čete na Kavkazu bo omajana vsa angleška moč v Iranu in Iraku ter na Bližnjem vzhodu. Angleži bodo morali tja poslati velike okrepitve in zato bi morali razbremeniti svoje sile v Libiji.

Dnevno povelje maršala Antonesca

Bukarešta, 16. sept. AS. V svojem dnevnem ukazu pravi maršal Antonescu:

»Med srditimi boji pred Odeso so topničarji iz 24. topniškega polka dokazali izredno junaštvo, ko so s srditimi spopadi razbili sovražne poskuse, da bi prodrl do naših baterij. Sovražnik je skušal prodreti do naših postojank s tanki, bil pa je povsod odbit in je pustil v naših rokah mnogo ujetnikov. Zaradi tega izrekam vsemu moštvu mojo zahvalo in zahvalo države, ko jih navajam kot vzgled junaštva vsej vojski.«

Zadužnica za generala Schobera v Bukarešti

Bukarešta, 16. sept. AS. Včeraj popoldne je bilo v protestantski cerkvi v Bukarešti slovesno cerkveno opravilo v spomin nemškega generala, armadnega poveljnika von Schobera, ki je junaško padel na ukrajinskem bojišču.

Slovesnega cerkvenega opravila so se udeležili namestnik predsednika vlade z vsemi člani vlade, nemški, italijanski in japonski poslanik in najuglednejše osebnosti iz političnega in vojaškega sveta.

Namestnik predsednika vlade Mihael Antonescu je izrekel kratek govor, v katerem je poveljeval junaško osebnost generala von Schobera, ki bo ostal svetel vzgled požrtvovalnosti in drznosti. Svoje vojake je povelj v zmagovite boje v Bukovini, Besarabiji in Ukrajini, kjer je poveljeval nemškim in romunskim vojakom.

Letalska vojna na zahodu

Berlin, 16. sept. AS. Dne 15. septembra so nemška letala skušala izvesti polet nad zasedeno ozemlje ob Rokavskem prelivu. Sestreljen je bil en bombnik in lovsko letalo vrste »Hurricane«. V noči na 15. september je nemško protiletalsko topništvo v severni Franciji sestrelilo angleški bombnik vrste »Lockhead Hudson«.

Nemška letala za dolge polete pa so sporočila brezšično, da so na Atlantiku in sicer 350 km od Hebridov potopila angleško petrolejsko ladjo, ki je imela 6 do 8000 ton. Podrobnosti o tem napadu še ni.

Berlin, 16. sept. as. Ponoči je angleško letalstvo letelo nad raznimi kraji severnozahodne Nemčije. Letala so metala zažigalne in eksplozivne bombe, ki so napravile nekaj škode v stanovanjskih predelih, kjer je bilo tudi nekaj žrtev med civilnim prebivalstvom.

Po poročilih, ki so dosedaj prispela, so nočni lovi in protiletalsko topništvo sestrelili 6 angle-

Perzijski šah odstopil

Carigrad, 16. sept. AS. Radijska postaja v Teheranu je objavila danes ob 12.10 novico, da je perzijski šah odstopil in da se je odpovedal prestolu na korist svojemu sinu.

Burna se'a ameriškega parlamenta

Washington, 16. sept. AS. Ameriški parlament se je sešel na sejo teden dni poprej, kakor pa je bilo to predvideno. Na seji so se obravnavala finančna vprašanja in razprava je postala takoj izredno srdita. Na govore je zlasti vplivala zadnja Rooseveltova izjava o ameriškem »obrambnem vdovju«.

Železniška nesreča v Španiji

La Corogna, 16. sept. as. Pri Aragni v pokrajini La Corogna je prišlo do hude železniške nesreče. Dve lokomotivi in osem železniških voz je bilo uničenih. Oba strojevodja sta mrtva, tri osebe pa so bile težko ranjene.

Pri Villardi sta trčila skupaj dva vlaka. Strojvodja in vlakovodja sta bila takoj mrtva.

Tovorna letalska proga med Newyorkom in Lizbono

Lizbona, 16. sept. as. Dne 25. septembra bodo uvedli hitro letalsko tovorno progo med Newyorkom in Lizbono. Letalsko progo bo uvedla družba »Panamerican Airways«, ških letal.

Vojno poročilo šte. 469

Ofenzivni napad vzhodno od Solluma

Obsežno delovanje letalstva v Severni Afriki - Sovražni poskusi v Vzhodni Afriki odbiti

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Nemški oklepni oddelki so s sodelovanjem nekaterih oddelkov letalstva Osi izvedli dne 14. in 15. septembra odločen ofenzivni napad na egiptsko ozemlje od Solluma, kjer so angleške čete prisilili, da so se umaknile.

Nemška in italijanska lovka letala so se ponovno spopadla s sovražnimi letalskimi silami in so sestrelila 12 sovražnih letal. Od naših letal se 10 letal ni vrnilo. Druga letala so se vrnila poškodovana. Nekaj oseb je bilo ranjenih med posadko letal.

Druge edinice Kraljevega letalstva so ponovile ponoči bombne napade na trdnjavo Tobruk in na pokrajino okoli Marsa Matruha. Bombe so zadele naprave in skladišča, kjer so nastali požari, prav tako pa so bombardirala avtomobilska vozila in železniške naprave.

Sovražna letala so bombardirala Ben-ghazi brez posledic.

Vzhodna Afrika: Veliko delovanje topništva, možnarjev in avtomatičnega orožja v odseku pri Uolšefitu. Pri postojanki pri Culkvabertu so bili odločno odbiti sovražni poskusi približanja.

V vzhodnem delu Sredozemskega morja so naša letala z bombami zadela in močno poškodovala sovražno trgovsko ladjo.

Letalski napadi na Aleksandrijo

Berlin, 16. sept. AS. V noči na 15. september je nemško letalstvo ponovilo svoje uspešne napade na pristanišče v Aleksandriji. Podrobnosti o teh napadih še niso znane.

Letala so dne 14. septembra napadla tanke in avtomobilska vozila, skladišča in zbirališča angleških čet v bližini Bir Habat. Istega dne so nemška strogolavska letala uspešno bombardirala zbirališča angleških čet in tankov onstran egiptске meje. Mnogo sovražnih vozil je bilo uničenih

Nemci ne bodo posnemali Napoleona

Bern, 16. sept. AS. Dne 14. septembra je minulo 129 let, kar je Napoleon zasedel Moskvo.

Danes so na vzhodni fronti 10krat večje sile, kakor pa jih je imel Napoleon. Napoleonu se ni posrečilo drugega, kakor da je v treh mesecih potisnil onstran Moskve glavne ruske armade. Toda nemško poveljstvo, ki se uči iz Napoleonovega zgleda in iz svojega lastnega vojskovanja za časa svetovne vojne, pa nasprotno hoče, da na mestu uniči vse ruske armade. Seveda je razumljivo, da v nekaj tednih ni mogoče uničiti večmilijonske armade na tako ogromnem ozemlju kakor je Rusija. Napoleon je lahko nadaljeval svoj pohod na Moskvo, ker slabe ruske sile na levem in desnem krilu mu niso mogle bistveno škodovati. Nemci leta 1941 pa niso mogli korakati na Moskvo, dokler niso uničili velikih ruskih armad na južnem in severnem krilu.

Romuni so bili vedno proti komunizmu

Bukarešta, 16. septembra. AS. Diplomatski urednik agencije Rador piše, da je romunski narod že podal mnogo dokazov, da zanj komunizem ni nalezljiv. Prvi dokaz je romunski narod do-prinesel v leto 1917, ko so se v Moldaviji boljševiške čete morale umakniti in pustiti na bojišču ves svoj nakradeni plen. Ko je v letu 1919. komunizem uvedel svoj režim na Madžarskem, so bile zopet romunske čete tiste, ki so spodile Belo

Uspehi zavezniškega letalstva na vzhodnem bojišču

Berlin, 16. sept. as. Včeraj je nemško letalstvo nadaljevalo s svojimi razdiralnimi napadi zlasti na osrednjem odseku in jugovzhodnem delu bojišča. Poročila iz vojaških virov potrjujejo, da so letala močno poškodovala sovražne postojanke in sovražne kolone. Uničenih je bilo 25 letal na tleh in več hangarjev je bilo zažganih. Letala so uspešno bombardirala mesto, kjer so bili zbrani močni oddelki sovražnih čet. Nastalo je več požarov. Kolodvor v tem mestu je bil popolnoma raz-dejan.

Berlin, 16. sept. AS. Iz pristojnega vira se je izvedelo, da je nemško letalstvo vzhodno od Dnjepra z velikimi letalskimi skupinami nadaljevalo z napadi na sovražne čete. Letala so zlasti napadala postojanke topništva, poljske utrdbe, prevozne kolone in tanke. Nad 500 avtomobilskih vozil je bilo uničenih. Prav tako je bilo uničenih 5 topov in en sovjetski oklepni vlak je bil izločen iz boja. Letala so bombardirala 6 sovjetskih vojaških vlakov in vlaki so obležali na progi.

Na severnem odseku vzhodnega bojišča so nemška letala izvedla napade proti zbiranju so-vjetskih čet in sovjetskega topništva. Letala so uspešno bombardirala nekaj baterij na otokih Oesel in Moon, kjer so sovjetska letala na leta-liših napadla z nizkim poletom. Izvidniška letala so mogla ugotoviti veliko škodo rdečega letalstva.

Rim, 16. sept. as. Letalski vojni dopisnik »Messagera« poroča z vzhodnega bojišča o novih uspehih italijanskih letalcev. Tako je bila italijan-ska letalska skupina 20 minut v zraku, ko se je

pojaviła sovražna skupina letal, ki je letela v bližini obalov. Poveljnik italijanskih letalcev je prvi napadel sovražna letala, ki so se hotela izogniti vrsti »Curtiss« zadeti v polno in sta v plamenih padli na tla. Italijanska letala so nato napadla sovražno skupino in še dve sovražni letali sta bili sestreljeni.

Berlin, 16. sept. AS. Izvedelo se je iz vojaškega vira, da so nemška letala nadaljevala s svojimi zmagovitimi operacijami proti pomorskim ciljem ob Črnem morju. Vzhodno od Odeše so letala potopila sovjetsko prevožno ladjo s 5000 tonami, prav hudo pa je bil poškodovan trgovski parnik s 3000 tonami. Ko so se vračala, so letala s strmoglavskim poletom bombardirala še dva druga parnika, ki sta se potopila. Sovražna protiletalska baterija je skušala preprečiti napad nemških letal, pa je bila bombardirana in prisiljena k molku.

Berlin, 16. sept. AS. Nemški listi povdarjajo, da so uradna poročila z vzhodnega bojišča zelo kratka in resna, vendar pa so zelo zgovorna in pomembna. Obleganje Petrograda je vedno hujše in na vsej fronti vzhodnega bojišča se boji razvijajo z vso silo. Propagandna kampanja pošilja poročila o bojih okoli Petrograda, ki so zelo jasna, prav tako pa tudi o bojih pri Kijevu in v ožini, ki vodi na Krim. Pri tem podčrtavajo zlasti izredno močno delavnost letalstva, ki neutrudno napada sovražne čete in ruši postojanke in utrdbe, železnice in ceste. Ti napadi na prometne zveze so pomembni zlasti v taki državi kakor je Rusija.

Iz tržaškega športnega življenja

Pred pričetkom nogometne sezone - Trst v znamenju prvenstvenih prirediteljev - Zanimivosti z dirkališča

Trst v septembru.

Direktorij italijanske nogometne zveze v Rimu je sestavil in objavil koledar nogometnega prvenstva v sezoni 1941-42. Vsa športna javnost ga je z napetostjo pričakovala. V objavi se uvođa naglasa, da sta že odobreni dve mednarodni reprezentanci srečanja v prvem delu sezone: z reprezentancama Madžarske in Hrvaške. Pričetek tekmovalnega italijanskega pokala bo v nedeljo, 5. oktobra. Dne 26. oktobra pa se bodo pričela prvenstvena tekmovalna divizija A, B in C. Trst ima eno moštvo v A in eno v B razredu. Trieste, ki bo igrala v A razredu, bo imela po vrsti naslednje nasprotnike: Lazio, Ambrosiana, Livorno, Modena, Napoli, Bologna, Juventus, Genova, Roma, Milano, Atalanta, Venezia, Fiorentina, Torino in Liguria. Med tem časom so bili tudi že odobreni prestopi članstva v druga moštva. Izpremembe so prav znatne, poznale se bodo tudi Trieste. Najbolj bo občutila izgubo izvrstnega Trevisana, ki bo v novi sezoni nastopal za Genova. Tudi drugi tržaški nogometni klubi so izgubili letos precej igralcev, posebno nekaj izvrstnih juniorjev.

Šport pretekle nedelje, 8. septembra je bil v znamenju prvenstev. V ospredju sta bili posebej dve prireditvi: prvenstvo lahkotletov iz Julijske Benetice in državno prvenstvo v rokoborbi. Lahkotletska prvenstva so se vršila na krasnem igrišču Stadio Littorio. Udeležba je bila dobra, v prvi vrsti iz Trsta, slabo so bili zastopani atleti iz Vidma, Gorice, Tržica in Pulja, kjer so sicer močna atletska središča. Rezultati so bili bolj srednji, presenetil je mladi, komaj 17 letni Delli Compagni v metu diska. Evo nekaj izidov: 100 m Furlan (Giovinezza, Trst) 11.04; 1500 m Rebutini (Giov.) 4.26.06; 110 m zapreke Mazzoli (G) 17.04; skok v višino Hribar (Gron Pola) 1.70 m;

trosek Vallon (G) 12.93; 400 m Ferassutti (Udinese) 50.5; 5000 m Burlo (Acquat) 6.5; met diska Delli Compagni (Giov.) 41.75; met kladiva Oretti (Giov.) 46.94.

Druge zanimive prireditve je bilo državno prvenstvo v prosti rokoborbi. Italijanska rokoborba je na veliki višini, tako tehnično, kakor kvantitativno. Samo Trst ima več športnih društev, ki zelo goje to športno panogo. Posebno pozornost ji posveča Dopolavoro, saj je težkoatletski šport že od nekdaj najbolj razširen med delavskimi sloji, med katerimi ima tudi največ pristašev in gledalcev. Državno prvenstvo se je vršilo v dvorani društva Ginnastica Triestina. Udeležili so se ga poleg domačinov še atleti iz mest Genova, Pisa, Milan Rim, Faenza, Benetke, Lucca, Reggio Calabria. Visoko stopnjo tržaške težke atletike dokazuje končni rezultat: tržaški atleti so si osvojili pet državnih naslovov izmed sedmih.

Konjske dirke na Montebellu so še vedno najbolj privlačna športna prireditve, ki privablja vsako soboto in nedeljo popoldne na tisoče gledalcev. Letošnje tržaške dirke so med najbolj uspešnimi tovrstnimi prireditvami, kar jih je bilo zadnja leta v Trstu in tudi drugod v Italiji. To dokazuje posebno izvrstna udeležba. Še vedno prihajajo namreč novi konji ter prinašajo med dosedanje favorite presenečenja in negotovost. Posebno je presenetila preteklo nedeljo kobila Moja iz Ljubljane, ki jo je vodil Ivan Krušič. Moja je zmagała v dirki »Italijanska moda« v izvrstnem času ter v hudi konkurenci ter je na mah stopila v ospredje med favorite letošnjih dirk. Dosegla je še poseben rekord v totalizatorju, ki je izplačal v tej dirki za vsakeh 10 lir kar 832 lir. Le da je bilo menda malo tistih, ki so stavili na Mojo. Slabše se je dosedaj plasičala Kad-Jana F. Kodele iz Ljubljane.

Finska ne bo sklenila ločenega miru

Finski trgovski minister je v posebnem govoru zatrdil, da hoče Finska svoje meje

Helsinki, 16. sept. AS. Finski trgov. minister Tanner je imel v Waasa dolg govor o položaju finske v sedanjih vojni in je zavrnil vse govorice, ki so se razširile v tujini, da misli Finska skleniti ločen mir. »V nekaj manj kot 25 letih je morala Finska za svojo svobodo in neodvisnost doživeti tri izredno težke vojne,« je rekel min. nister Tanner. »Prva teh treh vojn je bila potrebna za dosego neodvisnosti, druga za obrambo dosežene svobode pred sovornim boljševiškim napadom, tretja pa za odstranitev vojnih krivic in za ureditev trdnjih temeljev bodočnosti. V dolgi zimski vojni, ki je trajala 105 dni se je morala slabo oborožena in nepravilno Finska umakniti. Ko danes govorimo o sedanjih vojni, je treba vedeti, kako ogromna vojna sila se je stalno zbirala na mejah finskega naroda. Moskovski mir je sovražnik izrabljal za vedno močnejši pritisk v notranjosti in za spletke, s katerimi je pripravljala nov napad. V vsakem primeru pa tudi Finska sprčo položaja ni držala križem rok. Ko se je Nemčija odločila za borbo proti boljševizmu in se obrnila tudi na Finsko, nam ni preostajalo drugo, kot da smo se lotili orožja v svojo obrambo. V tem pogledu med finskim ljudstvom ni bilo nobenih razlik.«

Ves sedanjí svet se je močno spremenil. Nemčija je sedaj nasprotnik boljševizma, Anglija in Združene države pa sta prikočile boljševikom na pomoč. Sedaj poskušajo vmešavati se v vodstvo finske vojske. Že dva tedna se širi na zahodu velika propaganda proti Finski po radiu in časopisu in se objavljajo neresne vesti, po katerih naj bi Finska že utrpela veliko škodo in izgube v sedanjih vojni. Njeno ljudstvo bi po teh propagandnih govorih že bilo sito vojne. Dalje govore, da se na Finskem nahaja velika mirovna struja, ki zahteva sklenitev miru s Sovjetsko Rusijo. Navzlic vsem zanikanjem finske vlade se te govorice nezaudržno širijo naprej. Cilj, katerega zasleduje ta propaganda, je jasen, je nadaljeval minister Tanner, cilj je namreč strelje protiboljševiške fronte, da bi se na ta način izboljšal vojaški položaj Sovjetske Rusije tako pri Petrogradu kakor tudi ob železnici proti Murmansk. Seveda so vse te govorice popolnoma neutemeljene. Niti s strani finske vlade niti s strani finskega naroda ni prišla nobena pobuda za sklenitev ločenega miru. Postavlja se sedaj tudi vprašanje, s kom naj bi sklepali mir ali premirje? Mi nikakor ne moremo zaupati nikomur od sedanjih vladarjev v Kremlju, ki so bili doslej poptelali vse pogodbe. Razven tega, je rekel Tanner, je izven dvoma, da bo Sovjetska Rusija izgubila vojno proti Nemčiji. Tako bi bila vsaka sklenitev miru že sama po sebi ničeva. Jasno je, je pristavil Tanner, da je v polnem zamahu vojne nemogoče dati sovražniku podatke. Ali bomo obstali ali pa bomo korakali naprej? Do kje? To bi bila za sovražnika dragocena strateška informacija. Naši cilji so jasno določeni. Vsi smo si enega mišljenja, kaj pomeni ta vojna za Finsko.

Berlin, 16. sept. AS. Lasti obširno objavljajo govor, ki ga je imel v Waasi trgovski minister Tanner. Listi zlasti povdarjajo, da je finski trgovski minister odločno odbil laži, ki se širijo iz Londona in iz Washingtona, češ da bi Finska hotela skleniti ločeni mir s Sovjetsko Rusijo. Seveda bi židovski plutokrati z navdušenjem pozdravili tak mir, ker bi to zelo razbremenilo sovjetsko fronto pri Petrogradu. Toda kakaj bi Finska morala skleniti ločeni mir, ko je pa jasno, da bodo Sovjeti vojno izgubili. Ni znano, s kom bi Finska morala skleniti mir, ker bi bil ta mir že razveljavljen, preden bi bil sklenjen.

Nemiri v Perziji

Rim, 16. sept. as. Dopisnik »Messagera« poroča iz Ankare, da so v Perziji izbruhili veliki neredi in sicer zlasti v Hamadanu, Kastlanu, Luristanu in Kuzistanu. Vse te pokrajine so v rokah upornikov, ki so oboroženi z modernim orožjem, s strojnimi, topovi in ročnimi granatami. Dne 13. septembra je prišlo v Teheran poročilo, da so uporniki zajeli angleškega diplomatskega kurirja in sicer Richarda Dunbeldaya. Prav tako pa tudi dopisnika »Timesa« Johna Holborna. Uporniki hočejo šaha prisiliti k odstopu. Šah je zaklad kraljevske hiše že spravil na varno. Zanimivo je, da so Angleži poprej upornike podpirali in sicer proti šahu, da bi zahtevali »demokracijo« od svojega vladarja.

Hrvatski podta'nik za propagando na poti v Rim

Zagreb, 16. sept. AS. Državni podta'nik za propagando ekse. Milkovič je pred svojim odhodom v Rim podal dopisniku agencije Stefani naslednjo izjavo:

Italija, ki jo bom sedaj obiskal na vabilo ministra Pavolinija, mi ni neznana. V Italiji sem več let bival kot politični begunec, in sicer sem moram pri tem zahvaliti za plemenito gostoljubje Fašističnih oblasti. Te oblasti so v času velikega dela imele mnogo zaupanja v vstajenje neodvisne hrvaške države in tako sem skupno z drugimi hrvaškimi bojovníki lahko delal tudi v izgnanstvu.

S pomočjo Sil Osi se je boj ustaškega gibanja zaključil z ustanovitvijo neodvisne hrvaške države, ki se je takoj navdušena priključila tem državam, ki se vojskujejo za red, ki bo slonel na socialni pravičnosti.

V naši skupni borbi za ta novi cilj je propaganda važno sredstvo, ker se z njo lahko vojskujemo proti sovražnim lažem in lahko delamo za boljše medsebojno spoznavanje.

Srečen sem, da se bom lahko sešel z italijanskim ministrom za ljudsko kulturo, zlasti zaradi tega, ker bo to sestanke med dvema revolucionarnima in revolucionarnimi ne žele drugega, kakor srečo svojih narodov. Naš skupni cilj je, delati za boljše medsebojno spoznavanje, kajti cenijo se le tisti, ki se poznajo med seboj. Temelji našega sodelovanja pa slone na priskrben prijateljstvu, ki vodi odnošaje med Ducejem in poglavitnikom in ki je poročstvo za naš uspeh in prav tako je zanimivo dejstvo, da je bil hrvaški prestol ponuden članu Savojske hiše, vojvodi Almonu di Spoleta.

Zagreb, 16. sept. AS. Danes dopoldne ob 11.30 je odpoval z letalom v Rim državni podta'nik za propagando ekse. Milkovič. Z njim je odpotoval nekaj uradnikov iz tiskovnega urada, iz predsedstva vlade, iz zunanjega ministrstva in njegov poseben tajnik. Ministra spremlja tudi načelnik tiskovnega urada pri italijanskem poslanstvu v Zagrebu, dr. Sorro. Pri odhodu je bil navzoč odpravnik poslov italijanskega poslanstva, vojaški odposlanec, načelnik Strankinega zastopstva, številne krajevne osebnosti in mnogo italijanskih in hrvaških časnikarjev.

Birmanija proti Angležem

Newyork, 16. sept. AS. »Newyork Times« objavlja novico iz Rangona, ki pravi, da je domače prebivalstvo odločno proti vsakemu sodelovanju z Anglež. Odpor birmanskega prebivalstva je zaenkrat samo pasiven, vendar pa je to dovolj, ker Anglež ne morejo vključiti Birmanije v okvir svoje vojaške delavnosti.

Ameriške vojne ladje so začele spremljati ladje na Atlantiku

Washington, 16. sept. lp. Državni tajnik za mornarico Knox je izjavil, da bodo od danes naprej, to je od dne 16. septembra ameriške vojne ladje ščitile vse parnike, ki bodo vozili na morju med ameriškim kontinentom in Islanđijo. Knox je tudi pojasnil, da bo ameriška vojna mornarica ščitila katere koli ladjo, ki vozi gradivo v smislu zakona o najemanju in posojanju. Vendar pa Knox v izjavi ni maral rabiti besede konvoj.

Tako je ameriška vlada sklenila nadaljevati svojo diktatorsko politiko. Odslej naprej namreč nobeno ameriško podjetje ne bo smelo odkloniti izdelovanja vojnega gradiva.

Rim, 16. sept. as. »Piccolo« komentira stališče Amerike po Knoxovih izjavah in pravi, da se Amerika ne bo mogla izogniti trami. Narod sicer tega noče, toda med raznimi osebnostmi se je sklenila trdna zarota. Jutri bodo govorila dejstva s svojim točnim jezikom, kajti Os se brez zmede vojskuje za zmago in svobodo Evrope proti zavezništvu med Anglež in boljševiki. Bodočnost bo razkrinkala neodgovorno in slepo blaznost Bele hiše. Rooseveltova Amerika se hoče vreči v boj, ker meni, da bi lahko dala zmago tistim, ki zavračajo človeško in božjo pravico. Toda Anglija in njeni nesramni sodelavci ne bodo zmagali, kajti niti Stalinove armade, niti ameriške ladje ne bodo mogle rešiti Anglije.

Skrajšanje alarmnega stanja v Oslu

Oslu, 16. aprila. as. Z ukazom rajhovskega komisarja bo od danes naprej skrajšano za pet ur alarmno stanje v Oslu.

Italijanščina brez učitelja

»Absolutni« pretekli deležnik.

Če hočete prav dojeti pojem »absolutnega« preteklega deležnika, si morate poklicati v spomin naša svojačna izvajanja o preteklem gerundiju (gl. naše 23. nadaljevanje). Pretekli gerundij se tvori, kakor gotovo še veste, iz sedanjega gerundija pomožnega glagola in iz preteklega deležnika (trovare: avendo trovato).

Že pri gerundiju smo rekli, da služi okrajšanju izražanja. Vzemimo si za vzgled tale stavek: Quando partirono i miei fratelli, io restai solo a casa (ko so odšli moji bratje, sem ostal sam doma). V slovenščini se ta stavek ne da krajše izraziti. Ne tako v italijanščini. Na pomoč nam pride najprej gerundij, ki nam omogoči, da izrazimo to podredje (zvezo odvisnega in nadrednega stavka) z enim samim stavkom. Odvisnik »quando... itd.« namreč nadomestimo z gerundijem in sicer s preteklim gerundijem: »essendo partiti i miei fratelli, io...«

Ako pa to izražanje še okrajšamo, in sicer tako, da opustimo še gerundij pomožnega glagola (essendo, avendo), nam ostane samo pretekli deležnik. Le-ta pa prav tako in še lepše izrazi isto misel: »Partiti i miei fratelli, io... itd.« Tak pretekli deležnik se imenuje »absolutni« pretekli deležnik (participio assoluto).

Kadar tvorijo glagoli sestavljene čase z »essere«, je vseeno, ali sta oseba obeh stavkov, to je: prvotnega odvisnika in pa nadrednega stavka, ista ali ne. Če jih pa tvori z »avere«, je pogoj za rabo absolutnega preteklega deležnika ta, da gre v obeh stavkih za isti osebek. Na primer: Quando aveva letto la lettera, esclamò (ko je prebral pismo je vzkliknil; v obeh stavkih je osebek isti: on je prebral — on je vzkliknil). Po tem, kar smo izvedeli zadnjič o preteklem deležniku v sestavljenih časih, vemo, da bi bili lahko rekli: quando aveva letto — ali pa: quando ha letto la lettera. Če smo rekli: Quando aveva letto la lettera..., in smo nato odvisni stavek izrazili samo z absolutnim preteklim deležnikom: (avendo) letto la lettera..., je stvar v redu; stavek se glasi v okrajšani obliki: letto la lettera, esclamò. Če pa smo izvedli okrajšavo drugečnega stavka, ki se glasi: quando ha letto la lettera..., smo dobili okrajšani stavek: letto la lettera. Absolutni pretekli deležnik »letto« moramo sedaj prilagoditi predmetu v 4 sklonu, »la lettera«, tako da dobimo okrajšani stavek »letta la lettera...«. Tako okrajšani stavek bi se dal po slovensko prevesti približno z deležnikom na »si: prebravši pismo, je vzkliknil.

Participio assoluto je zelo priljubljen način, kako okrajšati izražanje. Hkrati s nedoločnikom nadomešča, kakor smo videli, stranske stavke in

da je jeziku svojevrstni pečat. Zato ga je treba obvladati.

Nekaj stavkov.

Tormentato da un grave dolor di testa, non posso venir oggi da voi. L'ammalato, pressa la medicina, s'addormentò. I fanciulli, ritornati a casa, domandarono alla madre che cosa avesse loro portato dalla città. Il generale, avventito dall'avvicinarsi dei nemici, ordinò ai suoi soldati di prepararsi alla battaglia. La serva aveva lasciato la bicicletta nel vestibolo e, ritornata a casa, non la trovò più.

Presenečen, da je ni našel v njeni sobi (= di non...), je šel na vrt. Ko je profesor končal svoje predavanje, se je umaknil. Ko sem prejel naročeno blago (le merci), sem vam poslal denar. Ko odbije deset ura (le dieci), ni več dovoljeno iti ven. Komaj sem se vrnil v Ljubljano, sem ga šel iskat (trovare). Ko smo končali kečlo, smo odšli v mesto.

Berilo.

E la stalla?

Un signore che cercava quartiere, andò a visitare uno da ottocento lire al quarto piano di una casa nel centro della città.

Era un quartierino di quattro piccolissime camere. Dopo averlo visitato, il signore chiese al portinaio che lo aveva accompagnato:

— Vi prego, e la stalla?

Il portinaio rimase stupito.

— Scusate, ma voi vi sbagliate: qui non ci sono stalle.

— Ma come non c'è la stalla? chiese il signore. Ci dev'essere, diavolo!

— Ma, che farne di questa stalla? osò interrogare il portinaio.

— Ma vi prego, e dove metteranno l'asino che prende questo quartiere?

Pripombe.

1 pass. rem. glagola rimanero. — 2 okrajšana oblika: dove, nedoločnik: dovère. — 3 farne = fare + ne; »no« se nanaša na »di questa stalla«, kar je torej podvojeno; slogovna posebnost, ki ni nujna.

Ključ k vajam v 86. nadaljevanju.

Hò cercato (cercati) i miei fratelli. Perché non hai salutato il tuo maestro? Avete comprato (comprati) la matita? Hai visto (visti) i libri che ho comprati (comprato) per mio fratello? Quante lettere hai ricevuto (ricevute)? Il negoziante è partito; è partita anche la sua sorella? Hai già visto (visto) i libri che ha comprati (comprato) lo zio? Questi ragazzi sono diligenti; li ho sempre amati.

Gospodarsvo

Razstavišče ljubljanskega velesejma meri po preureditvi 40.000 m². Pokrivena razstavnega prostora je sedaj po novogradnji 9.200 m², medtem ko ga je bilo prej 8000 m². Pročelje glavnega vhoda ostane še provizorno. Vse to bo napolnjeno z najrazličnejšimi izdelki industrije in obrti. Ljubljanska pokrajina bo podala obsežen pregled svoje proizvodnje vseh različnih izdelkov in pridevkov. Za naše ljudi bo posebno zanimiv ogled razstav italijanskih tvrdk, katerih izdelkov na Ljubljanskem velesejmu še niso imeli prilike videti. Seznanili se bodo s proizvodnjo starih ozemelj kraljevine in z njihovimi poljedelskimi, tehničnimi in industrijskimi zakladi. Razstavljajo največja italijanska podjetja, n. pr. Fiat, ki si je zgradil svoj lasten paviljon v izmeri 450 m², dalje Italo-Viscosa — raznovrstna tkiva, Agip, tekoča goriva, Breda — težki stroji, lokomotive, električni vlak, ki bo stal na tračnicah v drevoredu sejmišča, Montecatini — kemični izdelki, vsakovrstna sredstva za zatiranje rastlinskih škodljivcev, razstava tega podjetja obsega 350 m² v posebnem paviljonu, Italijanska monopolna režijska — tobačni izdelki in vsi ostali monopolni predmeti, Erba — kemični in farmaceutični izdelki, Nacionalna ital. federacija agrarnih združenj — vino, sir, grozdje, povrtnina, semena, Cementi Isonzo di Salona — cementarna, ki bo s svojimi izdelki mogla kriti potrebe naše pokrajine po cementu. Nekaj posebnega bo razstava italijanske umetnostne obrti, kjer sodeluje 60 razstavljenecv iz 16 pokrajin s svojimi odličnimi izdelki, tako keramiška, glasila, zlatarska dela, tapeta, tkane tkanine, izdelki iz terakote, alabastra, slame in stekla, filigranska dela, razne tkanine, oblačilni predmeti, modni izdelki in še mnogo drugega. Na bivšem veseljenem prostoru v paviljonu »K« kmetijska razstava ljubljanske pokrajine, ob zunanji strani pa razstava malih živali, zraven v bivšem velikem restavracijskem paviljonu pa bo pokušnja italijanskih vin in bife z italijanskimi delikatesami. Razstava goriške pokrajine zavzema svoj paviljon, kjer bo podala sliko svoje industrijsko-obrtni in kmetijske de-

lavnosti. V posebnih paviljonih bo tekstilna razstava. Zelo zanimive bodo tudi razstave italijanskih paroplovnih družb in zavarovalnic. Na prostem razstavlja sport na 400 m², razstava poljedelskih strojev in orodja pa bo še mnogo večja. Tako bo letošnji Ljubljanski velesejem res nekaj prav posebnega. Polovična voznina na železnici velja v času od 4. do 13. oktobra s povratkom 13 dni.

Uvoz celuloznega lesa. Z zakonom, objavljenem v rimskem Uradnem listu dne 11. sept., je za leto 1941 počenši s 1. jan. prost uvoz carin uvoz 4.1 milij. met. stotov navadnega lesa za izdelovanje celuloze pod pogojem, da se upoštevajo predpisi in kavele, ki jih je predpisalo ministrstvo financ. Za surov les se smatra navadno sekane les.

Metan namesto premoga. Na železnica v Kalabriji in Lukaniji so začeli za pogon littorin porabljati metan namesto premoga, kar pomeni velik prihranek pri uvozu premoga.

Goriška mestna podjetja. Podjetja, ki jih je prevzelo mesto Gorica, izkazujejo za lansko leto 0.68 milij. lir čistega dobička pri bilančni vsoti 18.94 milij. lir. Glavnica znaša 12.6 milij. lir. Elektrarna je dala 371.000 lir čistega prebitka, plinarina 372.000 lir. Od čistega dobička pa je odbiti izgubo vodovoda v znesku 60.000 lir.

Reje malih živali ne smemo podcenjevati in smatrati le za šport. Pod imenom reja malih živali smatramo gojenje raznih vrst živali: kokoši, rac, gosi, puranov, kuncev, koz, ovac itd. Kaj dobimo od perutnine, je že itak splošno znano. Sedaj dobimo od njih jajca in okusno meso. Gosi gojimo največ zaradi mesa in perja (puh). Od puranov dobimo mnogo okusnega mesa, saj dosežejo marsikateri teži tudi preko 10 kg. Od kuncev dobimo okusno meso, ki v hranljivosti prekaša celo teletino. Poleg tega dobimo od njih tudi krzno, ki ga lahko nosimo tudi v naravni barvi. Lahko se da striči in barvati in tako prenaraditi, da se prav nič ne loči od zlatih kožuhovalov. Krzna leopard, tiger, čincila, bober, divja mačka itd. so navadno iz kunčje kožuhovaline. Poleg tega dobimo od angorcev tudi dragoceno angorsko volno, ki je najfinjša surovina za prejo. Koz gojimo največ zaradi mleka, saj dobimo od dobre mlekarice preko 4 litre mleka dnevno. Kozja je zadovoljna z vsako hrano in uspeva tudi tam, kjer bi goveja živina morala od gladi poginiti. Od ovc dobimo znano surovino ovcjo volno, brez katere si ne moremo zamisliti ljudskega oblačila. Celo od golobov imamo gospodarske koristi. Od nekaj tednov starih mladih golobov dobimo preko pol kg okusnega mesa, ki je pravo zdravilo za bolnike. Golobij gnoj je najmočnejši in ga vrtnarji najbolj cenijo. Na podlagi tega vidimo, da je reja malih živali važna gospodarska panoga, ki je ne smemo omalovaževati. Katere živali so za naše prilike primerne in od katerih imamo res gospodarske koristi, bomo videli na Ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra.

Konoplja na Hrvaškem. Za industrijo in trgovino s konopljo je ustanovljena v Zagrebu posebna delniška družba »Albert«, katere 60% delnic bo imel Pogod. Potrebni stroji za konopljarstvo so že naročeni v Nemčiji.

Karte za kruh v Budimpešti. Budimpešta in okolica dobijo z dnem 22. sept. krušne karte. Nekaj slinčnega je bilo vpeljavano že pred prehodom na novo žetev v nekaterih mestih, pa je bilo uknjeno. Sedaj pa nameravajo, da se izognejo bodočim težkotam, vpeljati krušne karte tudi v Budimpešti. Težaki dobe 600 gramov, ostali fizični delavci 400, vsi drugi pa 250 gramov kruha dnevno, poleg tega pa 2 kg bele moke mesečno. Krušne karte se lahko po želji zamenjajo v karte za moko. Zemlje se bodo dobile na odrezke za fino moko.

Novo finsko notranje posojilo. Finska vlada je sklenila najeti novo notranje posojilo v znesku 2 milijard finskih mark. Veliki komadi po 10.000 in 100.000 mark bodo nosili 4.75%, manjši komadi pa 5.6% pri tečaju 97. Amortizacijska doba je 7 let.

Delne mobilizacije v Bolgariji ni

Sofija, 16. sept. AS. Bolgarska brzojavna agencija je pooblaščenca odločno zanikati novico, ki jo je razširila neka tuja radjska postaja, češ da bi bila bolgarska vlada ukazala delno mobilizacijo.

Bolgarska vlada zatira motilec reda

Sofija, 16. sept. lp. Včeraj so se na vladni ukaz bolgarske oblasti odločile, da začno odstranjevati iz državne službe in sploh iz javne službe osebnosti, ki so na sumu, da so pristihi protinarodnih gibanj. Istega dne so židje morali izročiti državni posest svojih zemljišč. V vsej državi se nadaljujejo aretacije protidržavnih elementov. V zadnjih 24 urah je bilo nad 100 moskovskim agentom preprečeno, da bi se mogli skodovati. Policijski načelnik v Sofiji je objavil ukaz, ki pravi, da morajo vsi trgovci in zasebniki izročiti oblastem takoj vse orožje. Kdor tega ne bi storil, bi bil strogo kaznovan.

Bolgarska ladja zavezila na m'no

Sofija, 16. septembra. AS. Bolgarski tovarni parnik »Šipka« (4000 ton) je iz Varne proti Balčiku vozil žito. V bližini gradiča Evksinograd je parnik zavezil na m'no in se potopil. Vsi člani posadke so se rešili, samo en mornar je ranjen.

Atentat v Sanghaju

Sanghaj, 16. sept. as. Včeraj sta dva Kitajca z revolverskimi streli ubili Ivanova, načelnika ruskega emigrantskega odbora. Morila sta pobegnila. Prednik Ivanova je bil ubit na isti način in sicer so ga ubili kitajski teroristi.

Suhokrajinski vodovod se gradi naprej

Velike čistilne naprave ob zajetju bodo dograjene — Povečalo se bo tudi vodovodno omrežje

Največja vodovodna zgradba v Ljubljanski pokrajini je po razsežnosti nameravanega vodovodnega omrežja suhokrajinski vodovod, ki naj bi ob dokončni zgraditvi imel tri višinske pasove in oskrboval vse visoko planoto Suhe Krajine, kakor tudi dolino reke Krke, ki zaradi kraškega značaja vsega ozemlja nima zadosti izvirkov zdrave pitne vode. Ko je bilo pred leti začeto to veliko gradbeno delo, je bil gradbeni načrt ta, naj se zgradi najprej obsežno zajetje kraškega izvirka Globočec pri Zagradcu. V prvo gradbeno obdobje je spadala tudi zgraditev tlačnega voda do velikega glavnega rezervoarja na Stražnem vrhu nad vasjo Ambrus v Suhi Krajini. Ta gradbena dela so bila srečno končana. Istočasno so bile urejene velike strojne naprave ob zajetju. Potrebne so bile za črpanje vode v rezervoar na Stražnem vrhu. Vse te naprave so bile dokončno urejene že lansko leto.

Ker je Globočec kraški izvir, v katerega pritokajo skozi razpoke v skalah apnenca nadzemne vode, ki so onesnažene z organskimi snovmi, je razumljivo, da voda Globočca ni vedno najprimernejša za pitje. Ob suhem in lepem vremenu je Globočec vedno čist. Ob večjem deževju pa prihaja iz izvirka močan potok, ki je celo kalen. Kljub dolgi podzemni poti se voda ne očisti dovolj. Prav zaradi tega je možno, da bi izvirček nosil s seboj tudi razne bolezne klice. To je bilo treba preprečiti in zato naj bi dobila črpalna naprava v Globočcu še velike sodobne čistilne naprave, ki za čiščenje in razkuževanje vode dolgačo takolimenovano ozonizacijo. Vse te naprave so bile naročene pri italijanski tvrdki v Milanu, ki je vse strojne naprave in aparature letos spomladi in v poletnih mesecih tudi že dobavila. Čistilne naprave obsegajo več velikih bazenov, v katerih se voda najprej umiri. Hkrati ležejo na dno trdi delci blata, peska in podobnih netopljivih snovi. Odtod odtoka voda v posebne mešalnike, kjer se s pomočjo pri-mesanih kemikalij izločijo iz vode najrazličnejše raztopljene snovi, ki kvarijo kakovost vode. Odtod pa prehaja voda v naprave za ozonizacijo, ki vodo popolnoma razkužijo, tako da noben mikroorganizem ne preide iz naprave naprej v bazen za čisto in zdravo pitno vodo. Iz tega bazena pa črpajo črpalke vodo najprej na rezervoar v Stražnem vrhu, od koder odtoka voda po vodovodnem omrežju.

Ker so vse strojne naprave za filtracijo že v Globočcu, bodo v kratkem začeli čistilno napravo montirati. Sedaj čakajo le še na strokovnjaka-monterja tvrdke, ki je dobavila naprave. Ta bo namreč vodil sestavljanje strojev in nadziral njihovo vgraditev. Zanimivo je, da je tovarna poselala naravnost iz Milana tudi najfinjši zmeti pesek, ki bo služil za predhodno čiščenje vode, v običajnih filterih. Bolj grobi pesek, ki bo služil za predhodno čiščenje vode, pa dovažajo sedaj iz Novga mesta. Vse strojne naprave in zgradbe v

Globočcu so popolnoma končane. Le v bazenih za čiščenje vode manjka vodotesni omet. Ta pa pride na vrsto takrat, ko bodo vzdavali strojne naprave za čiščenje. Tudi zadnje ureditve travnatih poboj ob zajetju se zaključujejo.

Vzporedno s temi deli gre tudi graditev nadaljnega vodovodnega omrežja v Suhi Krajini. Medtem, ko dobivata vasi Ambrus in Kal že vodo iz Globočca, čakajo druge vasi še na priključek. Kal in Ambrus sta prejemale doslej sveda neočiščeno vodo, ki pa je bila zdrava. Vodo so namreč črpali zaradi majhne uporabe v še nedograjeno omrežju le takrat, kadar se je prečistila že sama po sebi na dolgi podzemni poti. Pred nedavnim so bile razpisane vgraditve novih vodovodnih cev od Ambrusa naprej do vasi Višnje. Ta proga meri z odcepi 4 kilometre. Licitacija za izkop jarkov, kamor bodo polagali cevi je že uspešna. Te dni pa je na licitaciji tudi polaganje in montaža cevne voda. Cevi za ta odcep so že na mestu in bodo torej lahko v kratkem začeli z delom. Od Višnje nameravajo graditi v bližnji prihodnosti vodovod še naprej, tako, da bi se približali vasi Kamni vrh, katere pa seveda zaradi visoke lege vasi ne bo mogel doseči. Na koncu te proge bo postavljena posebna izlivka, kamor bodo lahko hodili prebivalci Kamnega vrha po vodo. Veliko gradbeno delo, ki bo izrednega pomena za gospodarski in zdravstveni napredek Suhe Krajine, lepo napreduje in je razveseljivo zlasti dejstvo, da bodo najvažnejše in tudi najdražje naprave ob zajetju v Globočcu v kratkem popolnoma končane.

Zakaj je letos toliko poljskih miši

Iz Dolenjskega, 14. sept.

Letos se Dolenjci pritožujejo, da jim delajo poljske miši silno škodo po poljih in njivah, posebno na krompirju, pa tudi na drugih rastlinah, kakor na fižolu, peteršilju i. dr., kjer izpodjedajo korenine, da se rastline posuše. Posebno po krompiriških je polno mišjih rogov, zato pa je krompir močno objeden, poleg tega, da je drobnejši in tudi gnije, da bo pridelek dosti slabši od lani.

Mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da je krivo temu, da so se poljske miši tako namnožile, to, da je zadnji dve leti pri nas nenavadno malo postovk, katerim pravijo nekateri tudi stopovke ali sprince. Znano je, kako koristne so postovke, ki pobirajo po njivah miši in drugi škodljivci mrčes in golazni. Ze kakih 16 let opazujem tu pitje življenje, kar sem priobčeval vsako leto do letos v svojih spisih v »Lovcu« pod naslovom »Ornito-loška poročila«, pa ne pomnim nobeno leto, da bi bilo tako malo postovk, kakor lani in posebno še letos.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 1 veljaven od 18. septembra dalje

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino do-loča na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. ma-ja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proiz-vajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno za spodaj navedene proizvode. Cene, ki so maks-i-malne, določajo v kategorični obliki mejo, za ka-tero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu odnosno pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odredjeni ceni (prva številka pomeni na debelo, druga na drobno).

Cesen 5,15, 6,20, čebula 1,60, 2, Glavnata so-lata I. vrste 2,95, 3,65, Solata II. vrste 1,50, 2, Špinača 2, 2,60, Paradižniki 1,60, 2, Jabolka I. vrste 3,05, 3,75, jabolka II. vrste 2,55, 2,95, hruške I. vrste 3,40, 4,10, hruške II. vrste 3, 3,70, češnje I. vrste 3,15, 4, češnje II. vrste 2,50, 3, Breskve I. vrste 3,70, 4,85, breskve II. vrste 3,50, 4,65, grozdje 4,95, 6,50, limone nad 150 g za komad 0,45, 0,50, limone pod 150 g za komad 0,40, 0,45, krompir domač pri kmetu 0,80, 1,10, krompir uvožen 1, 1,20.

Opombe: 1. Jabolka I. vrste so: Parmene, re-netke, mošanjčki, champagne, Grafensteiner, De-liziose, Morgenduft, Jonatan, Wagner, Stár, Impe-ratore, Abbondanza, Sergente, Annurche. — Hru-ške I. vrste so: William, Passagrassana, Kaiser, Esperen, Bergamote, Spadone, Sommer Citronen, Butirre, Ardepon, Decana, Duchessa, Abate. — Breskve I. vrste so rumene in Coche. — Češnje I. vrste so zdrave, očistene, napete, trgovsko zrele in izbrane.

2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci zahtevati tak račun.

3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih pro-storih na dobro vidnem mestu in velja le za uvo-ženo blago izveženjem domači krompir.

Ljubljana, dne 15. septembra 1941-XIX.

Ze v letošnjem »Lovcu« str. 65, ki je pa s št. 4 prenehal izhajati, sem pisal za lansko leto: »Postovk je bilo letos pri nas nenavadno malo, kakor jih ne pomnimo zadnjih 15 let, kar so mi pritrtili tudi naši cerkovniki naših podružnic, ki so jih opazili samo na kake pare, ko jih je bilo druga leta po več parov. Tudi v naši vasi jih je bilo prava malo, ko so druga leta gnezdile po-stovke na zvoniku in cerkvi po več parov, na šoli, mlekarni itd.« — Pa tudi v naši okolici jih je bilo nenavadno malo, kakor na primer na Ve-likem Gabru, kjer so še pred malo leti gnezdile na cerkvi in zvoniku v več parih in sem jih opa-zoval včasih kar po 12, 15 do 20, ki so letale po Temeniški dolini. Pa saj so imele ravno na Veli-kem Gabru obilo prilik, da so si iskale in do-bivale obilo hrane zase in za svoje mladiče po obširnih poljih in njivah okoli Vel. Gabra in nje-gove razsežne okolice. Pred nekaj leti pa so tudi tam izostale in se pojavile v prav majhnem šte-vilu, namesto njih pa so se pojavile na cerkvi in zvoniku škodljive kavke.

Kaj bi bil vzrok, da je pri nas posebno zadnji dve leti tako malo postovk, bo pač težko dognati. Gotovo je le, da se jih je lani in posebno še letos manj vrnilo k nam iz svojih prezimovališč, kakor prejšnja leta. Resnica pa je: Manj ko je postovk, več je poljskih miši in druge golazni in mrčesa po njivah in poljih, in slabši so poljski prideiki. J. Š.

Rdeči križ poroča

Pošto naj dvignejo: Dr. Brabec, žel. bolniška blagajna, Brandt Viljem, Celovška ul. 48, Cvar Ivanka, Vidovdanska cesta, Černež dr. Darko, Tav-čarjeva ul., Golobič Matija in Teo, Miklošičeva 23, Grošelj Anica, grad Tivoli, Hlebec Jožo, inspektor drž. žel., Jurca Maša, Keršičeva 6, Kampuš Rafael, kontrolor drž. žel., Kane dr. Pavel, Tržaška c., Keber Ivan, Magistrat, Klančič Franc, Zg. Šiška, Kokalj Milka, Martinova ulica, Koejančič Vera, fin. dir., Kocmur Martin, posojilniški uradnik, Ko-ren Mila, Kösl Hilda, pražarna »Žika«, Koprive Franciška, voditeljica gospodinskih tečajev, Ko-senina Franc, klepar, Vič, Kovač Viktor, Stari trg 3, Kren Matija, ravnatelj v p., Križaj Pavla, Cigaletova 11-V, Kuharič Slavica, poštna uradnica, Kunej Fanika, Galjevič 152, Ložar Radoslav, Pe-trarkova ulica, Mazora Anton, Laveljska 13, Mi-klavčič Franc, strojevodja, Puhlinova 5, Pavlin Vinko, Privoz 1, Pavšič-Fermeve Živa, Kobari-d-ska 46, Popovič Eli, Resljeva 16, Špetič Ana, Her-bersteinova 3, Stare Anton, Florjanska 19, Strniša Kinca, Kersnikova 8, Šališ Milorad, Scotova 5, Skočir Franc, Rožna dolina C. VI-28, Šeja Fran-ka, Tržaška 5, Tanžar Anka, Peterčkova pot 9, Vodišek Janko, Vospernik Janko, Vič, Vrhovec Francka, Rožna dolina, c. VI, Zargi Mitja, Reslje-va 4, Zel Janko, Orlova 21, Zolgar Jelka, Zebre Sada, učiteljica Rimska c., Premrov Minka.

Dokumente s pošto naj dvignejo v kurirskem odesku: Binder August, Podjunska 2, Jančigaj Miro, Krekov trg 10, Kozine Branko, Mestni ma-gistrat ali Janežičeva 12, Lihteneker Albin, Sara-

Očiščujoče delo

Tudi sedanji čas niso za nas prazna sanja, temveč živa resničnost. Tudi v teh časih je treba živeti in spolniti svoje poslanstvo, ki ga ima vsak narod in vsak človek posebej. Da, imejmo to živo pred očmi: tudi sedanji čas, vsak dan posebej, zahteva od nas, da izpolnjujemo svoje dolžnosti.

Torej tudi sedanji čas ni primeren za brezdelno pohajkovanje, za poslušanje in pre-naslanje praznih čenč in marenj. Tudi v teh časih, polnih zmed in blodenj, je za nas vse, ki smo živi, dan, ki nam veleva delati, da ne pride noč, ko ne bo mogoče nicesar več storiti.

V delu, in sicer v vsakem resničnem delu, je nekaj plemenitega in očistilnega. Kakor lenoba in brezdelje vodita človeka v močvirje in obup, ga delo dviga, krepi, mu razjasnjuje pojme in mu daje veselje do življenja. Resno delo človeka iz-trga svetu sanj in utvar, bolnih prividov in vtilih strahov ter ga vrne svetu resničnosti in naravno stvarnosti. Delo je najboljši korektiv, vsake te-orije in sleherne književne modrosti. Zato delovno življenje človeka približa resničnosti in globljim spoznavanjem — vsaj tistim spoznavanjem, ki so za življenje potrebne — bolj kakor pa leta golega učenja iz knjig. Resno in marljivo delo je kakor očistilni ogenj, ki ne prinaša zdravja samo te-le-su, temveč očistuje tudi duha strupenih miaz-mov, lenega sanjarjenja, praznih utopij in brez-plodnega pesimizma.

Delo je za nas edina rešitev, edina pot, da se izoblikujemo v boljšega človeka.

Ne sme nas pa plašiti, da pri vsakem resnem delu občutimo posebno spočetka hudo težavo. Vsa-ko resnično veliko in težko delo je v začetku »nemogoče«. Ze Goethe je človeško delo primer-jal naporom plavalca. Zdi se, da ga bo ogromen ocean požrl. Če se plavalec ne bo krepko ustavljal, ga bo morje res tudi pogoltnilo. Toda če krepko napne mišice in pametno usmerja svoje gibe, ne bo utonil, ampak morje ga bo poslušno nosilo na svojih ramenih in nazadnje bo prišel kot zmaga-valec na cilj. Z vsemj stvarni je tako, ki se jih človek v življenju resno loti. Z močno dušo človek vse premaga in si sovražne sile ukloni, da služijo njegovim namenom.

Brez resnega dela in truda tudi ne moremo izpolniti svoje glavne življenjske naloge: skrbeti za svojo dušo. To je celo jako resno delo. Ako so stari menihi rekli: laborare est orare — delo je molitev, je kajpada tudi obratno res: tudi molitev je delo! A ne le molitev, tudi vsa skrb za iz-oblikovanje volje in značaja, premagovanje slab-šega človeka, ki je v nas, boj za čistost srca in duhovne kreposti: vse to je izredno naporno delo, ki ga v popolnosti zmorejo le največji junaki, he-roji, ki jim v kršćanstvu pravimo tudi svetniki. Človek, ki se brezpozojno prepušča svojim gonom, je kakor s plevlom zaraščeno, neobdelano polje in treba je mnogo srčnosti, volje in tudi božje pomoči, da se izbrusi v nas nov človek, ki je podložen le Bogu in nam samim!

Zato je za nas vse v delu nekaj očistilnega in svetega; v delu je za slehernega med nami rešitev! — in

jevska 5-I, Orehek Anica, Pleterniška 14 a, Per-ko Anton, Tyrševa 35 a-II.

Zaročenka Suš Stefana, učiteljica iz Dolnje Lendave, naj se takoj javi pri g. Toplak, Jarni-kova 9.

Svojei Grudna Maksa naj se takoj javijo v taj-ništvu Poizvedovalnega oddelka.

Gospodu Vranješ Milanu sporoča Mileva, da sta z mano živi in zdravi.

Gospod Lenasi Franc iz Gorenjega Logatca je daroval Rdečemu križu L 100. Namesto venca na grob g. Franca Hauptmanna iz Most so darovali uslužbenci tovarne Dragotina Hribar, Ljubljana, L 200 Rdečemu križu. Plemenitim darovalcem iskrena hvala.

Enotna organizacija bolgarske mladine

Voditelj bolgarske mladinske organizacije »Branik« Krekov je izjavil, da bo v najkrajšem času vsa bolgarska mladina vključena v državno organizacijo »Branik«. Ureditev te organizacije sloni na načelih organizacije italijanske liktorske mladine in Hitlerjeve mladine.

Diplomski izpit v postelji

Na vseučilišču v Freiburgu vpisani slušatelji je pomagal svojim staršem pri delu na polju. Pri tem se je tako ponesrečil, da je moral v zdrav-niško oskrbo in je tako zamudil rok za polaganje diplomskega izpita. Z ozirom na nesrečni slučaj, je bila izpraševalna komisija tako uvidna ter se je odločila, da bo kandidata izprašala na nje-govem stanovanju. To je tudi storila ter se je prepričala, da se je kandidat za izpit dobro pri-pravil ter ga je tudi položil z odličnim uspehom.

Duce nadzira motorizirani bataljon Italijanske Afriške Policije, ki je na vajah v nekem kraju Osrednje Italije.

Urban Debelak

Zgodba iz življenja kranjskih dijakov v Bologni

V preteklih stoletjih je obiskovalo mnogo di-jakov iz vse Evrope slavne italijanske univerze v Padovi, Bologni, Sizenzi, Sieni itd. Tja so zaha-jali tudi dijaki s Kranjskega, in sicer v prvi vrsti plemiški sinovi, pa tudi meščanski ter tu in tam celo kmetijski. Njihova imena izvirajo poedina že iz 13. stoletja, v večjem številu pa od konca sred-njega veka, tako n. pr. 1294 dms. Rudolphus de Leybech, 1379 dms. Ulricus de Schayn (Schayr) plebanus in Laybach, 1504 Baldasar Lamberger de Schnepferg, 1518 Andreas Lamberger ex Roten-pihel. Vseučiliška uprava je delila dijake po njih-ovem pokolenju v pokrajinske skupine in je pri-števila Kranjce k nemškemu narodu, po pripad-nosti njihove domovine k nemški državi.

Tako se je zgodilo Andreju Verbiču (Verbez), ki je bil najbrž sin ljubljanskega župana (1623 in 1625—1628) Janeza Krstnika Verbiča. Andrej Verbič (Andreas Verbezius), Carno-Lubianus, J. U. Lic. se je vpisal 31. marca 1629 v Padovi v matriko nemških dijakov in 24. novembra iste-ga leta ravno tako na vseučilišču v Sieni. Tukaj je vztrajal v svojih študijah, dasi je v letih 1630 in 1631 razsajala strašna kuga po vsej Italiji ka-kor tudi drugod po Evropi. Redki preostali nem-ški dijaki so poverili mesto prokuratorja svoje pokrajine 28. maja 1631 Verbiču, ki je častno in vestno vršil zaupno službo. Tik pred povratkom v domovino pa je »acerbo casu noxio ferro laesus« 22. junija 1631 v 27. letu starosti umrl in bil po-kopan pri sv. Dominiku v Sieni v grobnici nem-ških dijakov. Natančnejše okoliščine, kako je na-

šel smrt Lic. Andrej Verbič, sicer niso znane, pač pa nam poročajo zgodovinski viri o podobnem pri-meru, ki se je zgodil Kranjcu Urbanu Debelaku.

Urban Debelak (Debelackh) je bil Go-renjec iz Radovljice (Rotmonsstorfensis). Svoje študije je začel na jezuitski gimnaziji v Ljubljani in nadaljeval 1629 v Gradcu v višjem letniku, »logikic. Bil je domači učitelj barona Ivana Her-barta pl. Lamberga, ki je obiskoval 1637 graško jezuitsko akademijo; po dveh letih je šel po takratni navadi z njim na potovanje. V jeseni 1639 je prišel Debelak s svojim gojencem v Bo-logno, kjer je nameraval končati svoje akadem-ske pravne študije. Debelak si je kmalu pridobil zaupanje svojih tovarišev, ki so mu poverili upra-vo knjižnice. Na zborovanju, ki so ga imeli viso-košolci 8. februarja 1640 v dominikanskem samo-stanu v Bologni, da bil, kakor so določali univer-zitetni statuti, vsako četrletje izpopolniti nižje službe, se je pojavil J. U. Cand. Urban Debelak kot knjižničar. Kot bibliotekar je pripadal z obo-ima konsilarijema (svetovalcema), sindikom in kvestorjem, k odboru, ki je moral skrbeti kot za-stopnik visokošolcev za tekoče zadeve. Kakor osta-lih dostojanstvenikom je spadala tudi njemu čast, da sta bila v novem letniku letopisa za leto 1640 na naslovni strani njegovo ime in grb. Na tem zborovanju je postal Debelak, seveda glede na svoje odlično pravno znanje, »syndicus natio-nis«, ki je bilo izmed najvišjih mest univerzitetne uprave.

Bilo je 10. marca 1640, ko je napravilo večje število visokošolcev izlet iz Bologne v romantično dolino reke Reno in obiskalo dve in pol milje oddaljeno cerkev Madonna del Sasso. Jahali so v veselem razpoloženju, opasani po takratni visoko-školi navadi z meči. Poleg Urbana Debelaka in še več ostalih visokošolcev so se nahajali v pri-

jetni družbi kranjski plemiči Joannes Herbordus L. B. a Lamberger, brata barona Georgius Carolus in Joannes Jakobus Maschkhon ter Jacobus Knecht, Styrius Marburgensis, v spremstvu obo-roženih slug. Ogledalo so si v vrtoglavi višini na strmi skali stoječo cerkev in se nato okrepčali v gostini. Marsikdo si je privoščil sladke kapljice čez mero, tako tudi naš Urban, ki je na povratku nekoliko nerodno sedel na konju. Zato si ga je sluga baronov Maškonov privoščil in ga imel za norea. Debelak mu je zasramovanje zameril in grozil z mečem slugi, ki jo je nato popihal proč. Na pol poti je čakal del družbe, ki je jezidila na-prej, pri neki krčmi na zaostale, med katerimi se je nahajal tudi Urban Debelak. Ta je kaperil tukaj spet svojega zasramovalca in ga je takoj napadel z mečem, vendar je mlajši baron pl. Maškon zabranil spopad s tem, da je odinil napad-čala, ki se je nato pomiril. Zal pa je bilo baš Maškonovo poseganje povod za pretep, ki se je kr-vavo končal. Baron pl. Lamberger je smatral svojega domačega učitelja za ogroženega, potegnil je meč in dvakrat udaril na barona pl. Maškona. Maško-nov domači učitelj Jakob Knecht, ki je bil ne-koliko oddaljen, se je urno približal in je Debe-laku, ki ga je pač smatral za povzročitelja pre-tepa, potisnil meč v desnó stran. V prvem hipu ni nihče mislil na to, da bi bila rana smrtna, niti ranjenec sam, ki je poklical svojega gospodarja in odjahal z njim proti Bologni, še manj pa drugi, ki so ostali na mestu in šele čez četrto uro nada-ljevali pot domov, niti najmanj služeči, kako sla-bo stoji stvar.

Baron pl. Lamberger ni prišel daleč s svojim domačim učiteljem, kajti ranjenec je zgrabil mno-go krvi. Debelak nazadnje ni mogel več naprej in so ga morali spraviti v neko hišo ob cesti. Poslali so takoj po bližnjega župnika. Toda pre-

den je ta prišel, smrtno ranjeni že ni mogel več govoriti. Na vprašanje, če se kesa svojih grehov in odpusti storičen, je mogel le še v odgovor stisniti roko. Kmalu nato je Debelak Bogu vdano izdihnil svojo dušo, uro poprej se je še gibal v mladostni prešernosti! Vest o dogodku so sporo-čili sosedje še isti večer v Bologno univerzitetnemu pedelu, ta pa konsilarijem. Po kratkem posvetu z drugimi odborniki so nesrečni dogodek sporo-čili kardinalu-legatu Sacchetti, ki je v posebni milosti prenesel preiskavo dogodka konsilarijem kot zastopnikom visokošolcev in v tem smislu ob-vestil tudi redne kazenske sodnike. Pa tudi sto-rilec Jakob Knecht je med tem zvedel o žalost-nem izidu svojega nepremišljenega dejanja. Doma se ni čutil dovolj varnega, zato je prihodnje jutro zbežal v frančiškanski samostan, ki mu je nudil zavetje.

Zastopniki vseučiliške uprave so v tem težkem primeru storili vse mogoče in preudarno, da bi zaupanje, izkazano jim od kardinala-legata, tudi popolnoma zaslužili. Najprej je bilo 11. mar-ca 1640 po Debelakovi smrti prazno in baš takrat tako važno mesto sindika z izvolitvijo Westfalea J. U. Dr. Rextingka izpopolnjeno, in je ta po pri-segi takoj nastopil svoje mesto; nato pa je bilo treba preprečiti, da bi bil nesrečni smrtni primer povod za nadaljnji razdor med dijaštvom. Konsilariji so zato še isti dan odredili za vse udele-žence pri izletu brez izjeme domači zapor, nato pa so začeli takoj z zapriseženim zasliševanjem, da bi dognali bližje okoliščine dogodka. Iz istega vzroka tudi ni imel umorjeni slovesnega pogreba. Debelakovo truplo, ki je bil 11. marca ob dveh popoldne pripeljana v Bologno, je bilo v vsej ti-šini pokopano v vseučiliški grobnici pri domini-kanch, niti ni bilo slovesnega žalnega cerkvenega opravila, pač pa je dal brati marsikdo od visoko-

Droline novice

Koledar

Breda, 17. septembra: Kvatre; Rane svetega Frančiška, Lambert, škof in mučenec.
Cerkev, 18. septembra: Jožef Kupertinski, spoznavalec; Irena, muč.; Zofija, muč.

VPisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15, je dnevno do 22. septembra. Zahtevajte osebno ali pisмено nove prospekte.

— Za uvoženo sadje, uvoženo zelenjavo, za uvoženi in tudi za domači krompir je Visoki Komisar dne 15. septembra izdal cenik št. 1, ki bo veljaven od četrtka, 18. t. m. dalje. Ker so te cene veljavne za proizvajalce in za trgovce na debelo ter tudi za prodajalce na drobno, mora cenik vsi seti v vseh prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu. Vsi trgovci na debelo in na drobno naj po cenik takoj pridejo v mestni tržni urad, kjer ga dobe po povrnitvi stroškov 0,50 lire za izvod.

— Na realni gimnaziji v Kočevju ne bo mogoče začeti pouka dne 22. septembra, kakor je bilo uradno določeno, ker gimnazijsko poslopje še vedno ni izpraznjeno in bodo po izpraznitvi potrebna popravilna dela. Kdaj se bo pouk začel, bo pravočasno nabit na uradni deski in tudi objavljeno v časopisih. — Ravnateljstvo.

— Ribniška »suha roba« prihaja na Kras. Ko so se odprle meje med Ljubljansko pokrajino in Italijo, so se pojavili na Krasu takoj Ribničani s svojo »suho robo«, ki so jih ljudje na kmetih v resnici pogrešali. Ribničani so s svojo robo sedaj že vsakdanja prikazen po vsem Krasu in tudi v Trstu se tu in tam že prikažejo. Delajo prav dobre kupčije.

— Po nalivu lepo vreme. V ponedeljek popoldne se je močno zboljšalo. Ob 16.15 se je nad mestom vila huda ploha, ki je trajala dobro poldrugo uro. Pozneje ob 22.45 je sledila druga ploha, trajajoča samo 10 minut. V času 1 ure in 45 minut se je nad mestom zlilo do 9,3 mm dežja. Torkovo jutro je bilo hladno in megleno. Nad Barjem je stala visoka megla in je nekaj minut malo dežilo. Pozneje se je zjasnilo in nastopilo je lepo, sončno vreme. V torek zjutraj je bila najnižja jutranja toplota 8,6°C, v ponedeljek najvišja 19,8°C. V ponedeljek je barometer kazal 761,3 mm, v torek popoldne 768,6 mm. Bil je lep jesenski dan.

— Čez Sv. Ahac na Turjak Dances hočemo na kratko opisati pot iz Škofljice čez Ahac na Turjak in dalje na Velike Lašče. Ugodno zvezo imate sedaj v zgodnjih jesenskih dnevih, ko dolgo leži megla po dolinah, ako krenete z vlakom ob 7.51 iz Ljubljane do Škofljice. Tako je za postajo vodi pot po cesti dalje čez seliške Klanec ter kraj Barje v Gumnišče. Eno uro hoje je vas Pijava gorica. Po gozdni poti pridemo na cesto, kjer je popoldne v hladu pravceta promenada. Dalje gre pot čez senožeti in poljska pota do golič Vrh s cerkvico sv. Petra poleg stare, kosate lipe. Ze tukaj se odpre obsežen razgled na Karavanke, na Barje, na Ljubljano, Magdalensko goro in Krmsko pogorje. Oltar v tej cerkvici je iz 17. stoletja ter znamenitosti, ki jo je vredno pogledati. Z vrha vodi steza po gladkih travah v vas Vel. Ložnik in dalje skozi hladno bukovno hosto na vrh Ahca (749 m). Ta gora ima obliko kosmate stožca. Na vrhu stoji gotška cerkevica Sv. Ahca, poleg cerkvice je samostojen nizki stolp, še nižje dve kosati lipi. Pogled v daljavo je lep. Se lepi bi bil, če bi se drevje na vrhu nekoliko posekalo. Na tem holmu so se svoječasnno bili krvavi boji s Turki, ki so napadali naše domove. Po bližnji krenemo v naselje Mali Ločnik, ki se tudi ponaša s kosato lipo sredi vasi. Se nekoliko hoje in že zagledamo trg Turjak, nad katerim se dviga iz zelenja veličastni Turjaški grad. Ni kraja v naši pokrajini, ki bi tako naravno kazal zgodovinsko razmerje med našim narodom in grajsko gospodo: zgoraj nekdanja silna moč in oblast, uteljena v mrmek zidovju, spodaj ponižno k vnožju gradu prislonežna skromna vasica grajskih podložnikov. Poseben muzej v gradu razkazuje zgodovinske znamenitosti tega kraja. Zanimiva je tudi grajska kapela. Skozi dvorec krenemo naprej po hladnem gozdu in odprti pokrajini v Rašico, kjer se je leta 1508 rodil prvi slovenski pisatelj Primož Trubar. Se čez dva položna klanca in že stojimo v Velikih Laščah, od koder nas odpelje vlak ob 19 nazaj proti Ljubljani, kamor prispe kmalu po 20. Ako se zanimate za te lepe predele naše zemlje, odločite se v nedeljo za ta izlet.

— Med spanjem jo je pila kafa. V sredo, 10. septembra popoldne se je pripetil nevaren primer kačjega pika pri Sv. Križu pri Tomaju. 28-letna Emilija Macarol je zaspala na polju, med spanjem pa je z roko zadela na modrasa, ki jo je

šolcev po svojem srcu eno ali več črnih maš za svojega pokojnega tovariša.

Cez nekaj dni so bile poizvedbe končane. Visokoškolski zastopniki so šli h kardinalu-legatu in mu izročili poročilo, izgotovljeno od sindika, kakor tudi prošnjo za milostno obravnavo nesrečnega dogodka. Kardinal je milostno sprejel oba spisa, izrazil svoje mišljenje, da se umor ni zgodil po premisleku in hote, temveč po nesrečnem naključju, resno pa je opozoril predstojnika, ki naj skrbi za to, da bo vsak razdor v kati zatrt in da med nasprotnima strankama zavladava mir. Predstavniki dijaštva je poklical predse barona pl. Moskona in Lamberga ter ju vprašal, ali imata kaj druga proti drugemu. Ko sta to zanikala, sta podpisala primerno izjavo, s katero naj se kaznuje mirovni prelom z globo 500 ducatov, nato sta si morala barona seči v roko ter nazadnje v znak sprave piti iz ene čaše. Končno so poklicali še sluge, katerim je bil strogo prepovedan vsak nadaljnji prepri.

Naslednji dan so bili spravljeni nasprotniki predstavljeni v avdienci kardinalu. Baron Jurij Karol pl. Moskon mu je zrekel v dobro sestavljenem govoru v imenu prizadetih zahvalo in ga je prosil še za nadaljnjo naklonenost dijaštvu. Kardinal je to obljubil in v milosti odpustil visokošolce. S tem je bilo izključeno poseganje oblasti v to zadevo.

Storilica, ki je našel zavetje v frančiškanskem samostanu, niso nič ovirali, ko je hotel zapustiti mesto. Kmalu nato, 25. maja, s je vpisal v Padovi kot Jacobus Knecht, Styru — Marburgensis. Nekaj časa so sindika še zaposlovala ureditve zapuščine, pisma s poročili o dogodku pokojnikovim sorodnikom, kranjskemu deželnemu glavarju ter skrbnikom baronov pl. Lamberga in Moskona. (Dr. Arnold Luschin v. Ebengreuth: Mitteilungen des Mus.-Vereines f. Krain, 1894). R. D.

pičil v zapestje. Zatekla se je v tržaško bolnišnico, kamor pa je prišla skoraj prepozno, vendar so ji zdravniki še pomagali ter ji rešili življenje.

— Od doma je odšel dijak, 30. avgusta t. l. je šel od doma 15letni fant, dijak II. razr. gimn. v Ljubljani. Fant je srednje postave, ima svetle lase. Na sebi ima sivo obleko z dolgimi hlačami, črne čevlje, je razglačen. Pri sebi ima dijaško knjižico in šolsko spričevalo. Kdor kaj o njem ve, naj naznani prvi orožniški postaji ali naj ga pripelje domov. Vsi stroški se povrnejo. — B. pridri brez skrbi takoj domov!

Ljubljana

1. Licitacija za graditev zatvornice na Ljubljani uspeša. V ponedeljek 15. septembra je bila na tehničnem odseku še druga licitacija za dograditev zatvornice na Ljubljani ob stari cukrarni. Proračun za ta gradbena dela je znašal 704.015 lir. Prva licitacija ni uspela zato, ker se je oglašil en sam podjetnik. Pri drugi licitaciji pa sta nastopila že dva podjetnika. Ugodnejši ponudbo je stavil inž. Tomaž Strukelj iz Ljubljane. Ponudil je 9% popusta na proračunski znesek in tako izlicital graditev za 640.653 lir. Ker je ta ponudba ugodna, bo prav gotovo potrjena. Zaradi tega lahko pričakujemo, da se bo graditev zatvornice v kratkem začela. Ker so dosedanja dela končana tako, da bo mogoče z delom nadaljevati tudi ob večji vodi, bo graditev zatvornice lahko šla izpod rok vse do pozne zime, ko bo zmrzal ustavila sleherna zidarska in betonska dela. Za Ljubljano pomenja ta zgradba dokončni in prvi zaključek vseh regulacijskih del v strugi Ljubljane skozi mesto. Po načrtu bo zatvornica tudi arhitektonsko zaključena celota, tako srednji steber, kakor tudi krajina opornika bodo vsi obloženi s kamnom. Zunanja zatvornica bo prav živahna in bo v veliki meri poživljala vso okolico. Prav verjetno je, da bo graditev zatvornice mogoče končati že prihodnje poletje, tako da bomo na jesen imeli že v Ljubljani polno strugo Ljubljane. Tedaj bo Ljubljana mnogo pridobila, saj bo za vedno izginilo velikansko in skoraj vedno prazno betonsko korito skozi mesto spelane Ljubljane. Odpadla bo tudi zatvornica na Špiči in promet s čolni bo lahko teklo do nove zatvornice, tovrstni promet s čolni pa se bo končno lahko poslužil lepo urejenega trnovskega pristanišča, ki že nekaj let sameva, ne da bi mogel služiti svojemu namenu.

1. Obvezno cepljenje proti davici bo jutri, v sredo 17. t. m. ob 16.30 v ljudski šoli za Bežigradom. Opozorjamo starše in skrbnike, da je cepljenje proti davici obvezno za vse nad 18 mesecev stare otroke; ki še ne hodijo v šolo, in tudi za tiste, ki bodo letos začeli hoditi v šolo. Zaradi prekršitve obveznosti bodo starši ali skrbniki kaznovani z globo do 1.000 Lir.

1. POZOR! Obiskovalce ljubljanskih premiernih kinematografov opozarjamo, da se od danes dalje vršijo kinematografske predstave ob delavnikih ob 16 in 19; ob nedeljah in praznikih pa ob 10.30, 15, 17 in 19!

1. Novost na letošnjem Ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra bo tudi to, da bo celo sejmšče odprto tudi zvečer. Razstavni paviljoni bodo razsvetljeni in občinstvu dostopni do 21. Veselični prostor z bogato pokušno domaćih in italijanskih vin ter delicatiz kakor tudi gostinskimi obrati bo bo predvidoma odprto do pol 22. Tako bo zvečer po popoldanskem delu vsakomur še mogoče ogledati si ves velesejem. Vstopnina ni višja od prejšnjih let in je 4 lire. Sejemška legitimacija za Ljubljancane pa stane 15 lir.

1. Stanovanjske odpovedi. Pri okrajnem sodišču je bilo do 15. t. m. podanih v tem letu 905 sodnih odpovedi za izpraznitev stanovanj ter raznih obratnih in trgovskih lokalov. Večidel so bila odpovedana mala stanovanja zaradi neplačila najemnine. V nekaterih primerih pa so gospodari odpovedali, ker rabijo stanovanja za svoje. Lani do tega časa je bilo vloženih že 1458 odpovedi. V avgustu samem je bilo odpovedanih 106 stanovanj, lani v avgustu pa 140. Letos v septembru je bilo odpovedanih 42 stanovanj. Pri sodišču je bilo predlaganih do 30 deložacij.

1. Vse, ki se zanimajo za glasbeni pouk obveščamo, da šola Glasbene Maticice še vedno sprejema gojence za vse predmete in oddelke na svojem zavodu. Vpis je mogoče vsak dan od 8 do 12 ter od 15 do 18 in takoj po vpisu tudi redni pouk. Zanimanje za glasbeni pouk je v letošnjem letu veliko, zaradi rednega posejanja priporočamo čimprejšnjo priklaso.

1. Zavese za okna, posteljna pregrinjala, preproge, tekače, odeje dobite pri Gorčar, Ljubljana, Sv. Petra cesta.

1. Seznanj davnih osnov gostilničarjev z začetno erko A—K so tudi že razgrnjeni ter opozarjamo zainteresirane, naj si jih ogledajo v vratarjevi sobi v pritličju leve hiše mestnega magistrata do 29. t. m.

Radio Ljubljana

Sreda, 17. septembra, 7.30 Poročila v slovenščini. — 7.45 Lahka glasba. Med odmorom ob 8. napoved časa. — 8.15 Poročila v italijansh. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Pestra glasba. — 13. Napoved časa in poročila v italijansh. — 13.15 Uradno vojno poročilo v slovenščini. — 13.17 Orkestralna glasba pod vodstvom mojstra Petralia. — 14. Poročila v italijansh. — 14.15 Italijanske boje himne in pesmi pod vodstvom mojstra Arlandija. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17.15 Koncert violonista Edmonda Malanotte. — 17.40 Koncert sopranistinjae Bianche Bucci. — 19. Tečaj italijanshine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Operna glasba. — 20. Napoved časa in poročila v italijansh. — 20.20 Komentarji k dogodkom v slovenščini. — 20.30 Orgelski koncert prof. Pavla Rančigaja. — 21. Predavanje v slovenščini. — 21.10 Koncert sopranistke Karle Šlehan in basista Friderika Lupšič, pri klavirju Marjan Lipovšek. — 22. Koncert orkestra Glasbene Maticice pod vodstvom Lucijana Marije Škerjanca. — 22.45 Poročila v slovenščini.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta 48.

Poizvedovanja

Zlato verižico sem našla na Zrinjskega cesti, ob Jožefišču. Dobi se v Strelški ulici 14.

Sop ključev je bil najden na Šmartinski cesti. Dobi se v trafiki, Šmartinska cesta 18, poleg pekarnice Cimperman, pri g. Ani Grajer.

Oseba, ki je v petek dne 12. t. m. ušla črn damski dežnik pri stojnici magistrata, kjer se prodaja krompir, je znana. Zato jo naprošam, da dežnik vrne pri zgoraj omenjeni stojnici, sicer bo proti njej potrebno ukrenjeno.

Poročni prstan sem našel 4. t. m. Dobi se Pečar Miha, Bernekerjeva 13, Ljubljana.

Damski črn dežnik sem pozabila v petek 12. t. m. dopoldne na živilskem trgu pri stojnici magistrata. Pošten najditelj naj ga odda Gajeva 1-IV Majdel.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob 16 in 19 ur. ob nedeljah in praznikih pa ob 10.30, 15, 17 in 19 ur.

Največi umetniški filmski pletni Armando Falconi, Laura Solari, Maurizio D'Amora in Donatelli jeve nesmrtni melodije v velifilma

DON PASQUALE
KINO MATEICA TEL. 22-41

Dva natančna filma junških pu to ovčnin.

Teror zapada
z Tom Keene, Betty Compson in
Iekleni šerif
z Fred Sestom, pevcem z zlatim glasom
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Monumentalno filmsko delo po rom. T. Grossija

Marco Visconti
Odlomki iz talijanske knjige o srednjem veku.
Kino Ninci, Mariela Loti, Roberto Villa in dr.
KINO UNION - TEL. 22-21

Iz Goriške pokrajine

Cesta Col—Godovič. Važna prometna žila, ki iz Ajdovšine čez Col, Črni vrh in Godovič gre v Idrijo, veče Vipavsko dolino z Idrijsko kotlino in je ena najvažnejših cest v zahodnem delu naše pokrajine. Oni del te ceste, ki leži med Colom in Godovičem, sedaj temeljito popravljajo. Številne trume delavcev so razmeščene na raznih odsekih. Ponekod cesto širijo, drugod jo hočejo nekoliko preložiti, jo izravnjavajo, jemljejo ovinke in klanee ter gradijo nov tlak. Tudi na moderno izpeljavo odtokov mislijo in ne pozabijo na vodovodne naprave. Z delom močno hitijo, ker bi ga radi dokončali pred zimo. Prenovljene ceste se vselej vse vasi in naselja, ki leže ob njej, v korist bo pa vsej deželi.

Nove orgle. Prijazna Pliskovica na Krasu bo v kratkem dobila za svojo župno cerkev nove orgle. V nedeljo, 28. septembra ob štirih popoldne bo slovesna kolavdacija. Spored otvoritvene svečanosti predvideva tudi koncert priznanih mladih mojstrov gg. župnika Mirka Zileja iz Mavhinj, bogoslovca Rennerja in slepega umetnika Franca Spacala, po rodu iz Kostanjevice, ki navzlic svoji nesreči igra tako dovršeno, da ga občudujejo povsod, kjer nastopi. Orgle so delo priznanega mojstra Valička iz Gorice. Izdelane so deloma iz starih orgel, v glavnem so pa nove in so stroške pokrili župljani, ki so na pobudo podjetnega g. župnika Ivana Delpina požrtvovalno zložili kar 21.000 lir.

Iz Trsta

Prvi Tržačan, ki je padel na vzhodnem bojišču, je mladi 21 letni bersaljski podporočnik Ivan Buich. Rodom je iz Trsta, kjer je njegov oče ladijski kapitan. V sedanji vojni je služil v 11. bersaljskem polku, s katerim je prišel v Ljubljano, od tam pa je bil premeščen v Verono ter dodeljen italijanskemu ekspedicijskemu zboru za boj proti boljševikom. Smrt mladega junaka je vzbudila med Tržčani ponosno sočutje.

Poletje se poslavlja z nevihtami. Tudi v Trstu smo občutili, da se je poletje za letos od nas poslovilo. Slovo pa je burno in bučno, povezano z velikimi nevihtami in nalivi. Posebno hudo so divjale nevihte v nedeljo, 7. septembra. Prva se je pripodila s Krasa nad mesto popoldne. Naliv je bil tak, da so bili nižje ležeči predeli mesta kar hitro zaliti z vodo. Je pa kmalu prenehalo deževati ter je nastal nato lep, pa soparen nedeljski popoldan. Ponoči pa je sledila nato druga nevihta, še vse huja in besnejša od prve. Bliskalo in grmelo je tako, kakor da bi nebeska artilerija streljala bobneč ogenj, strele so udarjale na raznih mestih v izpostavljene točke. V ponedeljek je nato nastopila huda buria, ki je pihala nekaj dni. Ozračje je sicer očistila oblakov, toda prinesla je jesensko hladno vreme. Poletna vročina se najbrž ne bo več povrnila.

Udar strele. V nočni nevihti, ki je silovito divjala po Krasu in po tržaški okolici v nedeljo ponoči, je udarila strela v Tržiču v hišo Riharda Maichen. Porušila je del strehe, dva dimnika ter poškodovala stanovanjske prostore, ljudem pa se k sreči ni pripetilo nič žalega. Škoda, ki jo je povzročila strela, se ceni na 5000 lir.

Ajda krasni mestne parke. V mestnih parkih in nasadih so letos že drugi pospravlivi pridelek z »vojnih vrtov«. Izkopali so krompir in korenje. Pridelek je bil prav dober ter je zelo prav prišel raznim dobrodelnim zavodom, katerim ga je mestna občina poklonila. Prazne grede pa so sedaj zasejali z ajdo, ki lepo rase ter bo kmalu nastavila cvetje. Bela ajda menda še ni cvetela po tržaških livadah in parkih. Za mnoge meštane, ki ajde skoraj ne poznajo, bo to posebna prilika, da vidijo njeno lepo, duhteče cvetje.

Iz Srbije

General Nedić odgovarja generalu Simoviću. Na zadnje očitke in napade generala Simovića na sedanjo srbsko vladu, je odgovoril sam predsednik vlade general Nedić prav tako z govorom, ki ga je imel prejšnji teden na belgrajskem radiju. Odgovoril mu je izredno ostro ter ga javno obtožuje, da je odpeljal s seboj bivo jugoslovansko zlato podlago ter je 27 državnih bombnikov uporabljal zato, da je vso svojo družino, veliko število svojih sorodnikov in celo svojo kuharico prepeljal v Anglijo. General Nedić je nadalje v svojem govoru napovedal, da bodo najuglednejši pravniki v Srbiji sestavili posebno ljudsko sodišče, ki bo imelo samo nalogo ugotoviti, katere osebe so zakrivilo razpad bivše Jugoslavije in vse krivice obsoditi. Končno je general Nedić izjavil, da bodo odsedaj smatrali vse ostale sorodnike prejšnjih vladnih članov, ki so pobegnili v Anglijo, za talce, ki bodo vsi do zadnjega postreljeni, če bi bil izvršen atentat na katerega koli člana sedanje srbske vlade.

V Belgradu je umrl znani srbski prof. dr. Mile Rajčević.

Iz Gorenjske

Preosnova gasilstva v šenčurju. Kakor v ostalih občinah so tudi v šenčurju preosnovali tamošnje gasilstvo ter med gasilce sedaj sprejemajo samo mlajše moči. Vadijo jih orožniški uradniki.

Nov nadučitelj na Bledu. Za nadučitelja na Bledu je imenovan Seb. Jerolitsch iz Sel.

V Podbrezju je umrla v 83. letu starosti Manca Paulinova iz znane Franckove družine. Pokopali so jo na župnijskem pokopališču.

Ureditev srednješolskega vprašanja na Gorenjskem. Načelnik oddelka za šolske zadeve pri načelniku civilne uprave objavlja naslednji razglas: 1. Dijaki, ki stanujejo ob progi Bohinjski ali Jesenice, lahko nadaljujejo študij v Beljaku ali Celovcu; 2. Dijaki Meziške doline naj prosijo za sprejem v kako višjo šolo na Koroškem; 3. Dijaki ostalega ozemlja lahko vstopijo v višjo šolo v Kranju, če izkaže polletno ali celoletno izpričevalo »odlične« ali »prav dobre« uspehe; 4. Nižji gimnaziji, ki niso mogli sprejeti, lahko vstopijo v najbližjo glavno šolo, iz katere je pozneje mogoč prestop v višjo šolo; 5. Dijaki, ki niso mogli biti sprejeti, bodo prejeli pisмено obvestilo.

Zrtev komunističnega zločina pokopana. Na Jesenicah je bil oni dan slovesno pokopan Ignac Koritnik, ki so ga zapletniško ubili komunistični elementi.

Iz Spodnje Štajerske

Visoko odlikovanje šefa civilne uprave. Vodja Reicha Hitler je odlikoval pokrajinskega voditelja in državnega glavarja za Štajersko ter šefa civilne uprave za Sp. Štajersko dr. Ueberreitherja za njegove zasluge in izvedbo za vojske važnih del z visokim odlikovanjem za vojaške zasluge prvega razreda.

Iz Hrvatske

Novi veliki župan. S posebno naredbo je imenovan za velikega župana dr. Viktor Gutlić, dosedanjí župan za biv. Vrbasko banovino in dodeljen na službovanje notranjemu ministertvu.

Hrvatski prosvetni minister govori delavcem. Na zadnjem sestanku »ustmenih novin« v Zagrebu je govoril v prostorih Delavske zbornice tudi prosvetni minister dr. Budak. V svojem daljšem govoru je poudarjal potrebo, da se mora ves hrvatski narod še bolj dvigniti v prosvetnem pogledu. Ljudje morajo postati res ljudje in gledati malo bolj na svojo dostojanstvo. Zavzemal se je tudi, da bi naj kletve izginile z ulice. Delavstvu in vsem ostalim je tudi obširno govoril o potrebi lepših odnosov moškega do ženske, ki je ponekod še vedno prava sužnja. Nastopil je tudi proti pijančevanju.

V nedeljo, dne 14. t. m. so slovensko položili temeljne kamne za novo moderno šolo, cerkev in župnišče v Kustošiji pri Zagrebu.

Zensko kaznilnico v Zagrebu so zadnje dni preselili v Požego, zavod za slepce pa v Zemun.

Mišek POŠTNI PILOT

XIX.

Junak se je povrnil!

Medtem pa so bili na letališču vsi v skrbeh zaradi Miška. Prišla je tudi Miška in je bila neskončno žalostna.

»Gospod Suhec,« je z drhtečim glasom zaprosila dolgina, »ali imate kaj pošte od Miška?«

»Oh, draga moja, prav nič ne,« je odvrnil Suhec žalostno, »toda vsa letala so se vrnila in se bo brez dvoma tudi njegovo.«

Miška je koj zaslutila nevarnost in Suhec se ji je zadel brez vsakršnega upanja.

»Ali si kaj mislite, kaj da bi bilo?« je trepetajoče vprašala Miška.

»Nič, hčerka moja,« je odvrnil Suhec.

»Veste, jaz se sploh bojim kaj misliti.«

Ta odgovor je ubogo Miško tako v srce zbedel, da je izbruhnila v glasen jok. Saj je slisala, da ni nobenega upanja več, da bi se Mišek še kdaj vrnil!

Brezupno se je jokala.

»Nikar, nikar se ne jokaj!« jo je tolažil Suhec in iskal primernih besed. »Mogoče se bo pa le še vrnil: kdo bi vedel!«

KULTURNI OBZORNIK

Prof. Umberto Urbani:

Franc Saleški Finžgar in Ksaver Meško, dva slovenska pisatelja – prijatelja Italije

Franc Saleški Finžgar in Ksaver Meško za služito, da ju Italijani spoznajo, ne le kot velika pisatelja, ampak tudi zaradi ljubezni, ki sta jo pokazala za našo deželo v številnih svojih delih.

Franc Saleški Finžgar je zagledal luč sveta 9. februarja 1871 v Doslovičah pri Breznici, v slikoviti okolici Blejskega jezera. Po končani osnovni šoli v rojstnem kraju in v Radovljici je dovršil gimnazijo in bogoslovno fakulteto v Ljubljani. Bil je kaplan in pomožni župnik v raznih krajih Slovenije, nakar je bil župnik v Sori od leta 1907. do leta 1918., ko mu je bila zaupana trnovska župnija v Ljubljani, kjer sem se v svoje zadovoljstvo z njim srečal in seznanil. Finžgar, ki od leta 1922. vodi Družbo svetega Mohorja, ima zaslugo za veliki razmah te kulturne ustanove, ki med svoje člane, ki jih je preko 50 tisoč, razdeli vsako leto nad 300 tisoč knjig. Tudi Mladika, ki izhaja mesečno in je namenjena družinam, je delo zasluznega župnika. Tudi v mnogovrstnem kulturnem delovanju je mogel Finžgar, kakor v svojih izvirnih delih, ki so prevedena na mnogo jezikov, uresničiti svoje geslo: »Največja umetnost je pisati istočasno za ljudstvo in za izobražence.«

Franc Finžgar je začel s pisateljevanjem že kot študent; med nova dela spada tudi epska pesem »Triglav«. Napisal je tudi nekaj dobrih balad s socialnimi motivi, ki bi se mogle meriti z onimi Antona Aškerc. Toda pozneje je pustil poezijo in se posvetil izključno noveli in romanu, ki sta ga bolj privlačila. Socialni črtici »Kvišku« od l. 1899. je sledil l. 1901. pesniški dnevnik »Oranž in citrone«, čudovit sad potovanja po Italiji, in leta 1902. ljudska igra »Divji lovec«.

Povesti in novele, izdane v teh letih, razkrivajo — s svojimi kontrasti, refleksijami, ki niso vedno spontane, in z izbranimi opisi — boji, ki ga je lirski pesnik bojeval v samem sebi z epskim pripovednikom in realizmom; kot romanopisec je našel svojo pravo pot s socialnim romanom »Iz moderne sveta«, ki je začel leta 1904. izhajati v reviji Dom in svet, preden je izšel kot samostojna knjiga. Pisatelj je, kot je razvidno iz romana, od blizu proučeval družabni boj, ki ni prizanesel niti industrijskim predelom Slovenije.

V letih 1906. in 1907. je Dom in svet pričel veliki roman »Pod svobodnim soncem«, ki je dosegel izreden uspeh in postal najbolj priljubljen roman Finžgarja in morda vse slovenske književnosti. Skoda pa je, da zaposlenost v službi pisatelju ni dovoljevala, da bi se nadaljeval študij zgodovine, ki bi mu bil dal možnost zaključiti ciklus romanov, v katerih je Finžgar hotel prikazati najpomembnejše zgodovinske dobe slovenskega naroda. Tako imamo v romanu »Pod svobodnim soncem« prikazan naval Slovanov na Balkanski polotok in sijaj carskega Bizanca. Za obdelavo predmeta, ki mu ga je nasvetoval sociolog Krek, se je Franc Sal. Finžgar posvetil študiju zgodovine starih Slovanov in zgodovini Bizanca — kajžipot mu je bil Prokopij — in uspešno mu je pronicati v duha tedanje dobe ter pravilno posneti barvo in značaje.

Finžgar se je polagoma osvobodil vsakršnega literarnega vpliva, in moramo ga občudovati zaradi njegove zlate preprostosti in platiščne ter moške prirodnosti. Po izdaji drugih manjših del je Finžgar izdal leta 1910. klasičen opis lova »Nad petelinac«, leta 1911. »Naš vsakdanji kruh«, leta 1912. je opisal življenje učitelje na deželi v noveli »Sama« in leta 1913. je izšla ena njegovih najbolj priljubljenih in najbolj ganljivih povesti »Dekla Ančka«. Leta 1912. je tudi izšla drama v štirih dejanjih »Naša kri«.

Grozote svetovne vojne so dale močnemu pisatelju navdih za knjige »Prorokovana«, »Boji« in »Kronika gospoda Urbana«.

Med manjšimi spisi sta povesti »Strici« in »Sivi ženin« prava dragulja pripovedne umetnosti. Cenjeni so tudi kritični esaji, ki jih je Finžgar napisal o Prešernu, Gregorčiču, Medvedu, Ivanu Cankarju, Mešku, Župančiču in drugih modernih pesnikih in pisateljih. Franca Sal. Finžgarja, ki je znal v svoji umetnosti čudovito združiti tudi to, kar imata najboljšega simbolizem in naturalizem, moremo smatrati za stvaritelja čistega slovenskega realizma. Priljubljeni pisatelj je ustvaril šolo in našel ne malo posnemovalcev med mlajšimi pripovedniki.

Ksaverja Meška smatramo za predhodnika slovenske moderne in poleg Ivana Cankarja za reformatorja slovenske proze. Rojen je bil dne 28. oktobra 1874 v Sv. Tomažu pri Ormožu v Slovenskih Goricah; gimnazije je dovršil v Ptuj, licej v Celju, bogoslovne nauke v Mariboru. Bil je kaplan in pomožni župnik v raznih krajih na Koroskem. Ko ga je sveti oče imenoval za monsignora, je živel nekaj let v Slovenj Gradcu, ki ga je večkrat zapustil, da je obiskal Italijo.

Med vojno je mons. Meško kot politični osumljenec iskusil celo ječo v Beljaku, ker so

ga Avstrijci obdolžili, da je daljal italijanskim četam sveilobne signale. Če pesmi, ki jih je mala Pepika inspirirala svojemu sošolcu v gimnazijskih razredih, niso prinesle pesniku lovorjeverga venca, je postal Meško znan leta 1896. z novelo »Hrasti«, ki je izšla v Ljubljanskem Zvonu. — Svoj sloves je pisatelj dosegel leta 1897. z romanom »Kam plovemo«. Pisatelj ni okleval izogniti se naturalizmu, da bi postavil svobodno voljo proti fatalizmu in determinizmu naturalistov, katerih tehniko si je znal prilastiti.

Združitev simboličnih in psiholoških elementov je podelilo Meškovemu slogu nekaj novega. Odličen psiholog se je pokazal v noveli »Bolniki«, v kateri opisuje predsmrtno borbo študenta v »Beraču«, ki umira v snegu, v povesti »Zaradi mačka«, v kateri ubije neki mlinar starega delavca, ki mu je potopil v reki mačka, ker mu je maček požrl klobaso. Ena najljubših novel je »Drama na vasi«, v kateri stari Megla umre od tuge, ko sluti, da bo sin Ivan zapravljen premoženje, ki ga je pridobil v

mnogih letih dela. Še bolj izviren in ves svojiski je Meško v svojih povestih, v katerih je proučeval boje človeka in duhovnika, ki jih je izkusil v samem sebi. »Kot psihološki avtobiograf«, piše profesor Ante Petrovič, hrvaški prevajalec Giosuèja Carduccia, »Meško morda sploh nima tekmece v evropski literaturi.«

K tej vrsti spadajo knjige »Moje življenje«, »V tihih večerih«, »Božji mir« in deloma tudi roman »Na Poljani«, v katerem je simboliziral Slovenijo. Knjiga »V tihih večerih« je s povestmi »Človek, ki stoji ob grobovih in plak«, »Legenda o čudovitih očeh«, »Izgubljena duša«, »Življenja večerna molitev« najboljše delo mons. Meška. Čudovito je umetnik opisal dramatičen boj, ki se razvija v duši človeka in duhovnika, med mesom in duhom, med Bogom in ženo, to je med Bogom neskončnosti in Boginjo stvarjenega sveta.

Mons. Meška cenijo zaradi drame »Na smrt obsojeni« in »Mati«, kakor tudi zaradi »Legende o sv. Frančišku« in dveh zvezkov »Mladim sreem«. Zdi se mi potrebno posebej omeniti knjigo »Slike« z lepo povestjo z italijanskim motivom »Dva kipa Marije«. To je Meško pesniški opisal cvetoče Firence in sanjavo Toskano v času Angelika in očrtal železne like rodin Medici in Colonna.

V nasprotju s Cankarjem ni Meško prijatelj satire in sarkazma. V njegovih lirskih in nežni duši prekipava frančiškanska ljubezen za slabotne, za uboge, za razvedinene in za vse blodeče človeštvo. V svojem sentimentalnem temperamentu je našel pesnik ta osebni slog, zaradi katerega je postal znan in priljubljen tudi onstran meja svoje male domovine.

Sport

Financiranje športa v inozemstvu

Dandanes šport ni več privilegij bogatašev. Vsakdo ga naj goji, vsakdo ima pravico do športa. Da bi se omogočila popularnost športa med najširšimi sloji, prejemajo športne zdruge precejšnje državne in druge javne podpore.

Kdo pravzaprav financira šport? Finančni viri športnih organizacij so skoraj v vsaki državi različni. Zlasti uspešno so rešili financiranje športa na Finskem. Ustanovili so državno priznane in registrirane ustanove za športne stave. Dohodki teh športnih totalizatorjev so zelo visoki. Dosedanji čisti dobiček znaša 1.7 milijona finskih mark. Od te vsote je prejel finski šport nič manj kot 1.6 milijona. Večino tega denarja so porabili za zidavo novih športnih igrišč. Razume se, da finski šport ni odvisen le od omejenih dohodkov. Državne in samoupravne ustanove imajo v svojih proračunih izdatke za športne združbe.

Tudi na Švedskem prevladuje razumevanje za materialno podpiranje telesne kulture. Nedavno je podaril švedski kralj 48.000 kron za propagando zidave kopališč. Športne zveze prejemajo od države zmerne, vendar redne subvencije. Tako je n. pr. za Švedsko gimnastično zvezo predvidenih v letošnjem švedskem državnem budžetu 150.000 kron.

Bolgarska nacionalna športna federacija je prejela letos podporo v znesku 850.000 levov. V tej federaciji so samo nogometna in lahko-atletika društva. 550.000 levov je podelila federacija športnim društvom v Sofiji, ostanek pa podeljensk klubom. Omenjene podpore je dala bolgarska vlada izrecno za ureditev športnih igrišč.

Iz Španije poročajo, da je država poklonila lahkoatletski zvezi 170.000 pezeta. Denar bodo porabili za gradbo šest lahkoatletskih prostorov. — Najboljši način financiranja športa je najbrže finski. Dohodki, katere prejemajo finski športniki od ustanov za športne stave so izdatni, obenem pa razbremenjujejo državno blaginjo. Kakor Finci, tako imajo svoje športne totalizatorje tudi Švedi in Švicarji, Norvežani pa jih bodo še letos ustanovili.

Iz smuškega športa

V Garmisch-Partenkirchenu bodo tekmovali po novih pravilnikih. Istočasno, ko so Nemci prešli pooblastilo, da organizirajo prvenstvo Fise za l. 1942, so predložili tudi nekaj predlogov za spremembo smuških tekmovalnih pravilnikov. Po predlogih sodeč gre zlasti za to, da pridejo predstavništva močnih smučarskih narodov bolj do veljave in za to, da se pravilniki poenostavijo. V rednih razmerah more sklepati o tem vprašanju le kongres Fise. Ker pa vojne razmere ne dopuščajo, da bi Fisa sklicala vse predstavnike narodnih smuških zvez, je bilo predsedstvo Fise mnenja, da lahko začasno samo reši to vprašanje. Kakor je izjavil grof Hamilton (Švedska), sedanjí predsednik Fise, so bili spremenični predlogi Nemcev v glavnem sprejeti. Odločitev Fise je seveda začasna: Pri svetovnem prvenstvu v Ga-Pa bodo nove pravilnike preizkusili, končno pa bo razpravljali o njih prvi kongres Fise, katerega bodo sklicali po vojni.

Kakšni so predlogi Nemške smuške zveze? Zadrževali so v pravilniku jasno določilo o enakopravnosti alpske in klasične kombinacije. Doselej je namreč to bilo nejasno. K vsaki posamezni točki svetovnega prvenstva bo pripuščenih po osem predstavnikov posameznih držav. Naslov prvaka bo podeljen za vsako panogo alpske kombinacije posebej, to je za smuk, slalom in kombinacijo. To velja tudi za ženske. Vsaka država

zveza bo imela pravico nastopiti z dvema štafetama in ne samo z eno, kakor doslej. Smuški strokovnjaki sodijo, da bodo zaradi tega tekme zanimivejše, hkrati pa tudi pravičnejše. Tako se ne bo več dogajalo, da bi država, ki razpolaga z odličnimi smuškimi tekači, zaradi slučajne nesreče edine štafete izgubila pri tej panogi smučanja vse točke. Pri oceni skokov bodo v bodoče (tako postopaj) sodili bodo trije sodniki; najboljša in najslabša ocena bosta odpadli, obveljala pa bo ocena sodnika, ki je dal srednjo oceno. Srednjo, to je veljavno oceno, bodo morali sodniki takoj objaviti. Razume se, da gre pri tem le za oceno stila (lepota in pravilnost skoka), medtem ko so dolžni skoka tudi doslej objavljali proti. Glede ocene smuških skokov, daljših od 60 m, švedska smuška zveza misli, da bi bilo prav najti način za posebno priznanje državi dolgih skokov. V glavnem gre za to, da se zmanjša vrednost stila in prizna prednost dolžini. Zdi se, da je to opravičeno, zakaj jasno je, da morajo biti skoki nad 60 m pravilni in lepi, sicer skakač ne bi skočil tako daleč in ne bi sigurno doskočil. O tem spremenilnem predlogu bodo še razpravljali nemški in švedski smuški strokovnjaki. Predlog Norvežanov, da bi v bodoče ocenjevali le še dolžino skokov, ne glede na stil, je bil s strani predsedstva Fise odklonjen.

Športni derby na Dunaju: Dunaj:Berlin 5:2. V dunajskem Pratu sta odigrali preteklo nedeljo nogometni reprezentanci Berlina in Dunaja svojo 33. tekmo. Doslej so zmagali Dunajčani 21 krat, Berlinčani pa 9 krat. Podobna je bila tudi diferenca v golih 95:49. To so številke, ki so tik pred malimi jubileji. Lahko nalogo so imeli Berlinčani — dati 50 gol, za Dunajčane pa je bila naloga težka: 5 golov je manjkalo do okrogle številke. Po izidu sodeč pa so bili dunajski strelci odlično razpoloženi: petkrat se je stresla mreža berlinskega vratarja, publika pa je imela dovolj razloga, da je podpirala svoje odlično razpoloženo moštvo. Izid tekme je 5:2 za Dunaj, prvi polčas 2:1. Stanje golov po 33. medmetni tekmi je 100:51. Tekmi je prisostvovalo 60.000 gledalcev.

Nogometna turneja Hrvatov po Slovaškem. 16.000 gledalcev je prisostvovalo meddržavni tekmi med hrvaško in slovaško nogometno reprezentanco v Bratislavi. Do konca prvega polčasa je bilo stanje 0:0. Šele dve minuti pred odmorom je zabil Beda prvi gol za Hrvate, takoj za tem pa je izenačil Vysoki. Kakor poročajo inozemski listi, so bili Hrvati tehnično boljši in hitrejši, izid pa je ostal izenačen 1:1. Na tekmi v Zilinu so zmagali Hrvati z rezultatom 6:3.

Propaganda lahke atletike. 60.000-glava množica gledalcev, ki je v nedeljo prisostvovala nogometni tekmi Berlin-Dunaj, je bila v odmoru prijetno presenečena. V areni so se po-

Rusko pristaniško mesto Odesa

Tri ruska mesta so trenutno v največji nevarnosti pred nevdžnim zaletom združenih nemških in italijanskih armad ter njihovih zaveznikov na vzhodnem bojišču: Odesa, Kijev in Petrograd. Vsa mesta združeno orožje sil osišča stalno obstreljuje tako s topovi, kakor tudi z letalstvom. Trenutno se kljubuje vsem tem gigantskim napadom, toda njihov odpor bo prej ali slej srt in zlomljen in se bodo morala vdati.

Odesa je bila že v starih časih grška kolonija in pristanišče. Mesto se je imenovalo Odessos. V tretjem stoletju so to staro grško kolonijo razrušila razna azijska ljudstva. V 18. stoletju so na istem mestu zgradili Turki novo mesto in pristanišče. Mesto samo so tudi utrdili. Leta 1789 so ga zavzele ruske čete. Po mirovni pogodbi v Jasiju leta 1791 je tako mesto samo, kakor tudi njegova okolica pripadla Rusiji. Po načrtih, ki jih je izdelal zmagovalni admiral de Ribas, Francoz, ki je služil v ruski armadi, so mesto takoj razširili in napravili tudi veliko pristanišče. Zgradili so tudi nove utrbe. Zgraditev samega mesta je prevzel knez Richelieu, ki je pozneje po Napoleonovem padcu igral važno državniško vlogo pod Bourboni.

Mesto se je zelo hitro širilo. Leta 1802. je imelo samo 9000 prebivalcev. V glavnem so bili Italijani, Grki, Albanci, Romuni in nekaj Nemcev. Pozneje je prišlo v mesto še več judov. Leta 1832. je živel v mestu že 60.000 ljudi, leta 1862. 120.000 in leta 1892. 320.000 prebivalcev. Mesto je gradilo več znanih italijanskih in francoskih arhitektov prve polovice 19. stoletja. Zgradili so predvsem palače raznih plemičev, uradna poslopja, ceste in parke kakor tudi znane marmornate stopnice, ki vodijo k pristanišču.

Odesa je kmalu postala največje rusko izvozno mesto za žito. V sredini prejšnjega stoletja je šlo skozi to mesto skoro 37 % vsega ruskega žitnega izvoza. Leta 1909. je odstotek izvoza padel za 9,5 %. Vsekakor v korist sosednjih luk Cherson, Nikolajev in še drugih pristaniških mest. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je dobila Odesa železniško zvezo s Kijevom in Srednjo Ukraino,

EIAR – Radio Ljubljana

PARLIAMO L' ITALIANO!

Schema della XVI sessione che verrà tenuta dal prof. dott. Stanko Leben mercoledì 17 settembre 1941—XIX, ore 19.

Tu natisnjeno besedilo je samo ključ za vse one, ki slede pouku italijanske po radiu Italijanske ure so na sporedu ob ponedeljkih, sredo in petkih, vedno ob 19 uri zvečer

LEZIONE SEDICESIMA

Una marcia d'estate.

Era una bella giornata d'agosto, senza una nuvola e senza un soffio di vento. La strada, per cui il reggimento camminava, era larga, diritta e lunga, che non se ne vedeva la fine, e coperta d'una polvere finissima che si sollevava a nuvoli, penetrava negli occhi, nella bocca, sotto i panni, imbiancava i capelli. A destra e a sinistra della strada non un albergo, non un cespuglio, non un palmo d'ombra non una goccia d'acqua. La campagna era secca, nuda, deserta, e le poche case sparse qua e là parevano disabitate. Non si poteva fermar lo sguardo sulla via, né sui muri, né sui campi, tanto vi batteva il sole. Si camminava a capo basso e a occhi socchiusi. Insomma, era una bellissima giornata d'agosto e una possima giornata di marcia. (Secondo Edmondo De Amicis)

L'avverbio pronomiale: ne

Ho dieci lire. Ne ho dieci. — Quante lire hai? Ne ho dieci. — Hai dieci lire? Non ne ho. — Ho poco tempo. Ne ho poco. — Quanto tempo avete? Ne ho poco. — Avete molto tempo? No, non ne ho molto, ne ho poco.

Non sono contento di questo libro. — Non ne sono contento — Sei contento di questo libro? No, non ne sono punto contento.

Non si vede la fine della strada. — Non se ne vede la fine.

Si è innamorato pazzamente di sua sorella. — Se n'è innamorato pazzamente.

Esercizio.

Rispondete alle seguenti domande e nelle risposte usate l'avverbio pronomiale ne: Quanto denaro avete? — Quanti anni avete? — Quanto latte c'è ancora? — Avete comprato molta carne? — Quanti fratelli avete? — Avete parlato di quell'affare? — Ti accorgi ora dell'errore? — Quante cartoline avete mandato? — Ci sono molti soldati in questa città? — Avete due ombrelli? — Siete certo di ciò che dite? — Quante bottiglie di vino abbiamo ancora in cantina? — Chi è il proprietario di questo bel villino? — Avete mai veduto tanta gente al teatro? — Chi è l'autore di questo romanzo? — Quanto domanda di questo orologio da polso? — Avete bisogno di denaro? — Quante sigarette fumate al giorno? — Quanti metri di tela avete comprato? — Quanti litri di vino avete bevuto? — Vi ricordate ancora delle belle ore passate insieme?

javili tekači, ki so nastopili k finalni tekmi za prvenstvo Vzhodne marke. Zlasti veliko je bilo zanimanje za štafeto 3X1000 m, pri kateri je nastopilo pri izločilnih tekih v soboto 33 moštev. Prvenstvo so si priborili predstavniki Celovca (KAC) v času 7:57.5. V štafeti 4X400 m so zmagali Dunajčani z rezultatom 3:27.1. — Prav bi bilo, če bi se od časa do časa tudi ljubljanski atleti pojavili na nogometnih tekmah. To bi bila lepa propaganda atletike, najlepša klasičnega športa.

V Celovcu so imeli v gosteh nogometno moštvo SVS iz Beljaka. Izid je bil tale: KAC (Celovec):VSV (Beljak) 4:1 (0:0).

Prvi dan tekem za italijansko nogometno prvenstvo. Nogometni direktorij v Rimu je objavil koledar za prvenstvo B serije. Prva srečanja bodo: P. Patria — Alessandria, Pescara — Savona, Padova — Bari, Reggina — Prato, Pisa — Vicenza, Fanfulla — Udinese, Brescia — Fiumana, Siena — Lucchese, Spezia — Novara.

133.618 športnih znakov so podelili Nemci moškim tekmovalcem v zadnjih dveh letih. Gre za vidne znake, neke vrste odlikovanja, katera dobijo športniki, če dosežejo povprečne rezultate v raznih vrstah športa. Ženskam so podelili 22.048 znakov.

Lahkoatletski tečaj v Tivoliju. SLAZ (službono). Pozivamo seniorje in juniorje, seniorke in juniorke, da pridejo v sredo ob 3 popoldne na igrišče v Tivoli, kjer se prične lahkoatletski tečaj, ki bo trajal do nedelje. Vodil ga bo dopoldne in popoldne trener g. Cumer. Atletične naj prinesejo s seboj potrebno opremo. Tečaj je strogo obvezen!

kar je zelo pospeševalo njen nadaljni razvoj. V Odeso so prihajale ogromne količine drugih deželnih pridelkov za izvoz. Tako predvsem sladkor, elsa, kož. itd. Mesto je v ruski izvozni trgovini zavzemalo takoj za Petrogradom drugo mesto.

V mestu samem se je pričela že precej zgodaj razvijati industrija predvsem za izdelavo in predelavo raznih življenjskih potrebščin, kar je bilo zelo važno za poljedelski značaj Ukrajine. Delavstvo v teh tovarnah kakor tudi pristaniško pa ni bilo najboljšje plačano in je bilo lahko dostopno raznim revolucionarnim geslom. Leta 1905. se je mesto »proslavilo« z uporom nekaterih vojaških ladij v pristanišču. Med temi je bila tudi velika oklopna križarka »Knez Potemkin«. Upor se je z ladij prenesel tudi na ulice, kjer so divjali krvavi boji.

Po izbruhu sovjetske revolucije je mesto zelo trpelo. Nasproti so si stali boljševiki, Ukrajinci in Belo Rusi pod vodstvom Denikina. Mesto so zasedale zdaj te, zdaj zopet druge čete. V medsebojnih borbah je padlo na desetstisoče ljudi. Prebivalstvo je pa kljub temu ostalo še nadalje zelo pestro. V mestu živi še vedno močna italijanska kolonija. Drugi prebivalci so pa Rusi, Kavkazijci, Ukrajinci, Grki, Armenci, judi in Romuni. Pod sovjetsko vlado se je to precej spremenilo. V mesto se je natepelo od vseh strani vse polno judov, ki imajo vso važno trgovino v rokah. Mesto je dobivalo tudi vse bolj ruski značaj zaradi prihoda vedno večjega števila uradnikov in meščanov. Razen tega je Odesa pričela postajati tudi važno industrijsko pristanišče. Na prvem mestu stoji kovinska industrija, velike tovarne za izdelovanje poljedelskih strojev, velike železniške delavnice za popravilo starih vagonov in za izdelovanje novih in ladjedelnic. V mestu je tudi močna kemična industrija. Prebivalcev je imela Odesa leta 1926 421.000, pri zadnjem štetju leta 1939. pa že nad 600.000.

Odesa je bila seveda tudi važno upravno središče. Od tu je šla tudi vsa sovjetska propaganda na Balkan

Z razstave pri Obersnelu. Perko: Orač. (Olje).

Boguslav Kucynski:

19

RIM

Tako so torej ti štirje pari novokrščenec, obdanih od gruč sorodnikov, šli skozi cerkev, da obiščejo sv. Petra, ki sedi v sredi cerkve pod kupolo na visokem prestolu. Kamenite stopnice pa so že vse izravnane od neprestane dotikanja. Vse je iz črnega marmorja in v roki drži velika ključa.

Zenske se dotikajo z novokrščenec, nog svetega Petra. posajajo mu jih na kolena, v naročje, kajti dobro je, položiti mu v varstvo takoj po krstu novega človeka.

Tako ga obiskujejo tudi rimski novoporočenci. Ta hip je stopil v cerkev sv. Petra pravkar poročen par. Njuna žena je v beli halji z dolgo vlečko in diademom okrog čela. Lili je drži v roki. Zenin pa je črno oblečen in ima v gumbnici nagelj. Štiri deklice nosijo za nevesto njeno vlečko. Za njima pa so stopali štirje mladi moški in tri gospodične. Smejo se in veseli so pri tem obisku. Skripljejo z novimi čevlji, stopajoč po sredi cerkve, pazé, da ne stopijo na dolgo dragoceno vlečko. Vsi se ustavijo končno pri sv. Petru. Ljudje jim naredijo prostor. Moški se dotakne s prstom nog svetega Petra, poda svoji mladi ženi na prstu ta dotik, oba se prekrizata ter gresta na sredo cerkve, kjer je klečalo pod kupolo. Tu sta pokleknila sama in se zatopila v molitev. Bela vlečka je počivala na tlaku.

Ljudje so se zbrali okrog oltarja. Tu so zbrani v koru nekaj dostojanstvenikov cerkve v rdečih plaščih, v modrih kapah ter v rdečih in črnih sultanah. Sede v klopih z rdečimi knjigami v roki in ponavljajo molitve. Kor jim odgovarja, od časa do časa z glasovi dečkov, ki stoje na prostoru nad njimi. Vedno pa se iz njih čuje en glas, ki naprej molí nekaj stavkov, na kar drugi ponove, in pričaka, da pride zopet na vrsto. To se ponavlja tu vsak dan.

Barv je v cerkvi neizmerno. Na oltarju je zlato, bron in marmor, okrašen in obrušen na najrazličnejše barve. Je nekaj desetkov angelov, papeških ključev in tiar, nagrobnikov, klopi, balustrad. Mnogo svetilk iz zlata kovine visi pod kupolo. Ljudje sede po cerkvi ter se pri odhodu zadržujejo pri stranski kapeli:

»Povera Madonna!« govore žene pred kipom zelo žalostne Marije iz belega marmorja, ki drži Jezusa, pravkar snetega s križa, v naročju. Žalosten je tudi Jezus z drobnimi nogami, zelo drobnimi. Tudi Marija ima drobne roke, z dešno drži mrtvo Sinovo Telo, levo pa je spustila od žalosti brez moči navzdol. Samo s to kretnjo izraža svojo žalost in izmerno bol.

Nad trgov sv. Petra je veliko neba. Nebo si je na stebrovje, ki obdaja trg in ob kapelo bazi, ki je resnično nekaj veličastnega. Nebo nad kapelo je belosinje kakor kupola sama. Ljudje pod njo hodijo in se zadržujejo na trgu, so majhni, če se jih gleda odzid, z vrha stopnic pri izhodu. Ko pridejo bliže, gledajo na vrata, kovana z bronom, opazujejo menjavo straže, ki se menja na meji med Vatikanom in Rimom. Pri tem se ohranja popolnoma vojaški značaj: vojaški pristop, pozdrav, izpoved gesla. Uniforme straž so pisane, rumene, granatno rdeče. Na tej pisani obleki nosijo črne pelerine in črne barete na glavih, bele rokavice na rokah ter navadno vojaško puško in bajonet ob pasu.

»Na rame!« Pozdrav! komandira oficir. Stražniki napravijo obrat, s paradnim korakom napravijo štiri korake na eno stran in štiri na drugo. Eden izmed njih ostane potem na straži. Drugi pa gredo za častnikom zamenjat naslednjo stražo. Videti je, da so do dna prepričani o globoki nalogi in važnosti svojega opravila ter trdega udarjanja z nogami ob tlak.

Črni avtomobili vozijo skozi vatikanska vrata. Najlepša v Rimu in najbogatejša. Nosijo tablico S. C. V. — Stato Citta Vaticano. Hudo-

Rim: Michelangelo: Pietà.

mušneži si tolmačijo te črke tudi na svoj način: Si Christo Vede.

Na meji ni mnogo prometa. Iz Vatikana vozi ven tovorni avto rimske pivovarne »Birra Peronici. Nekaj avtov s kardinali vozi ven, nekaj takšijev z vatikanskimi uradniki in obiskovalci pa noter.

Je namreč sredo, dan, na katerega sprejema sv. Oče. Zato gre mnogo žensk in moških čez vatikanski trg sv. Petra. Gredo na desno k drugemu vhodu. Tudi tu stoje stražniki. Zeleznice čelade z rdečimi peresi imajo na glavi ter visoke helebarde v rokah. Ljudje hodijo v prostoru med stražnikoma, spotoma pa dobe rumene prepustnice s takim besedilom, kakor ga je dobil avtor te reportaže: »Dovoljenje za prejem blagoslova Njegove Svetosti, izdano Boguslavu Kucynskemu na dan 25. maja 1941. leta, za uro 9.45 rano točno. Nr. 3645.« Pod tem je pečat s papeškim grbom ter ime uradnika, ki je prepustnico izdal.

Ljudje s takimi dovoljenji gredo navzgor po stopnicah in hodnikih; na vsakem hodniku in v vsakem kotu stoji frak, v vsakem kotu človek, oblečen v rdečo, rumeno in modro obleko, s peresom na čeladi in s helebarde v dlani. Nosijo rdeče nogavice ter rdeče trakove, ki vibrirajo pri njih.

»Toda, ne tam, tukaj!« govore skupinam, ki iščejo pot.

»Grem k papežu.« govori neka ženska in molí prepustnico naprej.

»Jaz tudi.« rečeta takoj nato drugi dve. Mnóžice se naberejo v dvorani, šum govorenja napolni visoke prostore, ječanje otrok, ki se gnetejo ljudem med nogami. V natrpani dvorani stoji fotelj z visokim baldahinom. Stoji na malo privzdignjenem odru na koncu dvorane. To je papežev prestol. Služabniki v rdečih frakih spravljajo ljudi v kot prve, druge in tretje dvorane.

»Prosimo, ne spreminjajte prostora!« prosijo služabniki.

Ljudje stoje, gledajo, čakajo, strmeč na gardista, stoječega pri vratih, ogledujoč pri tem njegove velike sandale, črn frak in bele hlače. Drugi ima zlato čelado z rdečim čopom, zlate naramnice, črno monduro in modre hlače.

Malioglasil

V malih oglasih velja pri iskanju službe vsaka beseda L. 0.30, pri ženitovanjskih oglasih je beseda po L. 1.—, pri vseh ostalih malih oglasih pa je beseda po L. 0.60. Davek se računa posebej. — Male oglase je treba plačati takoj pri naročilu.

Službe

Dobe:

Služkinjo

za vsa hišna dela sprejem. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11.231. (b)

Služkinjo

snažno, kuharico, srednjih let, iščem za stalno. (Središče mesta.) Nastop takoj. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11.233. (b)

Postrežnico

mirno in marljivo, sprejem takoj. Naslov v upr. »Slov.« št. 11.229. (b)

Čevljarskega pomočnika

sprejem takoj za šivno in zbitno delo. Kramar Josip, Černetova ul. 38, Ljubljana VII. (b)

Postrežnico

mlajšo, sprejem od 1. naprej. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11.223. (b)

Službe

Jstejo:

Trgovska pomočnica

išče mesto v trgovini ali pisarni kjer koli. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Mlajša moč« št. 11.227. (a)

19letna štajerka

pisar, moč, brez sredstev in brez doma, sprejme takoj kakršno koli pisarniško delo. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod šifro »Dela potrebna« 11.222. (a)

Vajenci

Sirota

15 let stara, z malo maturo, bi se rada izučila trgovine kjer koli. Pogoj hrana in stanovanje. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod šifro »Nastopi takoj« št. 11.226. (v)

Filatelija

Filatelisti pozor!

Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Razno

Monograme za robce in perilo, gumbe, gumbice, entel, azur, predtisk izvršimo takoj. Tamburiziranje oblek, vezenje perila.

Matek & Mikeš

Ljubljana, Frančiškanska ulica nasproti hotela Union

ISTITUTO FACCHETTI - TREVIGLIO

(presso Milano)

Al giovani Sloveni, per i crescenti rapporti commerciali con l'Italia, è oggi di grande utilità la conoscenza della Lingua Italiana. L'Istituto Facchetti è l'unico in Italia specializzato per Corsi rapidi di Lingua Italiana, di lingue Moderne e di materie commerciali per giovani di Lingua straniera. Diplomi. Sport. Chiedere programmi.

Za mlade Slovence je danes radi naraščanja stikov z Italijo zelo koristno znanje italijanskega jezika. Inštitut Facchetti je edinstven zavod v Italiji, specializiran v hitrih tečajih italijanskega, modernih jezikov in trgovinskih predmetov za mladino tujih jezikov. Diploma. Sport. Zahtevajte programe.

Kupimo

Rabljene oljinate sode

od 50 kg naprej kupi večjo količino trgovina Čuček, Ljubljana, Sv. Petra cesta 13. (k)

Sveže gobe

in lističke za vlaganje kupuje večje količine trgovina Čuček, Sv. Petra c. št. 13. (k)

Suhe gobe

prodaš po najvišji ceni v trgovini Čuček, Sv. Petra cesta 13, tel. 31-55. (l)

Prodamo

»Negnil«

proti enilobi krompirja itd. Pol kg zadostuje za 1500 kg. Velja 18.50 ltr. Trgovci snaten popusti! Inž. Prezelj, Ljubljana, Wolfova 2, tel. 34-78. (l)

Brizgalne

za protituberkuloško zaščito v velikostih po maksmaliranih cenah (preizkušene in odobrene od Gasilske zajednice) dobavlja Heršič & Co., Ljubljana, Cesta 29. oktobra 13, telefon št. 37-54. (l)

Naročajte in širite

»Slovenca« !

Sobe

Oddajo:

Sobo

s klavirjem oddam gospodični. Jemec, Poljanski nasip 10/II.

Lampade elettriche di tutti i tipi e per qualsiasi applicazione, prodotta nei grandi stabilimenti di Alpiagnano (Torino), dotati di macchinario modernissimo e di laboratori sperimentali perfetti.

Reclama tutti altri PHILIPS S.A.I. MILANO - VIA S. MARTINO, 30

LAMPADIE PHILIPS ZARÉCA LUČ

Vaskovratne električne žarnice, za različne uporabe, proizvod znanih, velikih tovarnic v Alpiagnano (Torino), opremljenih z najmodernejšimi stroji in s dovršenimi eksperimentalnimi laboratoriji.

Zahtevajte cene pri PHILIPS S.A.I. MILANO - VIA S. MARTINO, 30

† Dozrpel je, previden s tolažili sv. vere, moj nadvse ljubljeni soprog, brat, svak in stric, gospod

Mencej Albin

Pogreb nepozabnega soproga bo v četrtek, dne 18. septembra 1941, ob 5 popoldne z Zal. kapela sv. Jakoba, na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana-Gamelne, 16. sept. 1941.

Cila Mencej, soproga, in ostalo sorodstvo.

Dolarske hijene

24

Palmer skuša govoriti uradno. »Jutri zjutraj boste nastopili pri meni telefonu. In sicer kar tukaj... O tem bom še po telefonu obvestil ravnatelja Willmerja.« Čeprav mu je težko, spusti njeno roko in se ji pokloni.

»Torej na svidenje, gospodična Counter!«

Ellen Counter odide. Skozi okno gleda Palmer za njo, dokler ne izgine za velikimi vhodnimi vrati ob cesti. Niti sluti ne, zakaj gre Ellen tako počasi, zakaj je tako resna in zamišljena. Vesel in zadovoljen se vrne k pisalni mizi, navdaja ga prijetno zadostje, da bo v bodoče še večkrat skupaj z Ellen Counter. Med tem razmišlja Ellen Counter o raznih podrobnostih, ki se ji zdijo čudne. Včeraj na primer ni mogla razumeti, kako se je mogel Grill preobleči, preden je prišel na borzo. Tedaj se ji je zdel čuden tudi njegov izraz. Še bolj pa jo je presenetilo njegovo vedenje danes, ko je ni hotel niti spoznati. Tudi spomniti se ni hotel, da je govoril že z njo. Potem pa ta čudna zgodba z dvojnikom. Čim bolj Ellen razmišlja o vsem tem, tem bolj se budi v njej neka čudna skrb, znanilka nejasnih slutenj o bodočih nevarnostih.

Palmer pa se ob pisalni mizi zadovoljen spušča v razmišljanja o samih prijetnih stvareh. Kmalu se zave, da bi že moral odgovoriti na tako važno vprašanje: Ali je Ellen Counter njemu samo všeč, ali pa ga je prišla neozdravljiva bolezen, ki ji pravimo ljubezen.

Končno uvidi Palmer, da je boljše, če neha tavati po nejasnih sanjah prihodnosti in že se posveti nujnim poslom, ki ga čakajo. Najprej sname z roke obvezo. Seveda je že prej previdno zaklenil vrata delovne sobe. Pripravi si polo papirja in polnilno pero. Iz žepa privleče pismo, ki ga je pravi Grill svojočeno napisal. Z vztrajno pridnostjo začne Palmer spočetka nerodno in okorno, nato pa vedno boljše posnemati Grillov podpis. Debelo uro se vadi v ponarejanju Grillovega podpisa. Čeprav se mu podpis še popolnoma ne posreči, vendar je zadovoljen s tem, kar je dosegel.

Druga, še hušja skrb pa je srečanje z Gizelo Morton. Palmer je prepričan, da bo prav v kratkem prispela v Newyork. Ko si zopet obvezuje kazalec desne roke, mu pade dobra misel v glavo. Saj je vendar popolnoma enostavno vse, kar mora storiti: odkrito bo Gizeli povedal kaj se je zgodilo. S tem bo prvič vrnil čast pravemu Grillu. Gizela Mortonova bo gotovo od srca vesela, ko bo zvedela resnico o dogodku v klubu Washington. Nato bo pa moral skupaj z Gizelo Morton ukreniti vse potrebno, da bo rešil Grillovo družbo. Kaj b. treba vse storiti, Palmer sicer ne ve. Kar je mogel, je že storil. Grillovo družbo je pred trenutnim polomom že rešil.

Večkrat mu med razmišljanjem pohite misli k Ellen Counter. Palmer se veseli dejstva, da mu ni zaprt pot do Ellene, saj ne bo imel nobenih obvez do Gizelo Morton. Spomni se tudi njenega očeta Harleya Mortona. Takoj uvidi, da Harley Morton nikdar ne bo smel zvedeti resnice o tej zamenjavi vlog. To sme zvedeti sicer Gizela, nikdar pa njen oče. Zakaj Harley Morton ni zaljubljen v Grilla, pač pa je trd in previden milijonar,

ki nikakor ne bo hotel izplačati tako velikih vsot, kakor so potrebne, da uide Grillova družba vsem nevarnostim, če bo vedel, da Grilla zastopa le njegov dvojnik. Saj bi lahko najmanjša malenkost razkrinkala dvojnika in sprožila skandal, ki bi zopet porinil Grillovo družbo na rob prepada. Torej ne bo Harleyu Mortonu povedal niti besede o vsem tem, se odloči Palmer in odklene zopet vrata svoje delovne sobe.

Kmalu za tem že potrka nekdo na vrata in Charley pokuka v sobo. Charleyev obraz žari od veselja. Zopet prinaša veselo novico.

»No, kaj pa je, Charley?« ga veselo pozdravi dobro razpoloženi Palmer. Charley nesporno pogleda na steklenico z whiskeyjem in ves vzradočen posebej poudari: »Torej niste prav nič pili, gospod Grill! To je imenitno! Pomislite, prav sedaj ste dobili izreden obisk!«

»Kako? Obisk?« Palmer je že slabe volje. Bog ve, kdo je zopet?

Charley se skrivnostno smehlja: »To boste veselili, gospod Grill! Včeraj popoldne je vso zgodbo bral gospod Mees v časopisu, danes pa je že prišel v Newyork, da bi vam pomagal!«

»Da, vaš starý stric Paddy je še vedno prav takšen, kakor je bil!« se smehlja Charley. Se preden se more Palmer pripraviti na nedadni obisk, že nekdo odrine sivolasega starčka od vrta. Palmer vznemirjen skoči s stola. Pojma nima, kdo je ta stric Paddy? Ta se je postavil zraven Charleya. Je to majhen, okrogličen, debelušast možakar, ki mora imeti pravega Grilla zelo rad. Z razprostrtimi rokami in s smehom na licu hiti proti Palmerju.

»Jonny, dragi moj dečko!« Ze je objel Palmerja, krepko ga treplja po ramenih. Palmer se

ves obupan smeje.

»Takšno presenečenje!« Natiem pa si misli: Sam Bog ve, koliko stricov ima še Jonnes Grill in koliko jih bo prav sedaj pričapljalo na obisk, da me bodo spravili v obup.

Precej časa mine preden neha stric Paddy objemati Palmerja. Končno ga spusti in ga s skrbnim pogledom začne očeto vsko opazovati.

»Slabo izgledaš, Jonny! Hudo si se spremenil v zadnjem času!« Stric Paddy odkimava z glavo. »Gotovo potrebuješ miru. Seveda! No, le počakaj, to bomo že uredili!«

Palmer je ves vročičen. »Saj, saj, res se počutim slabo!« pravi odkrito in si misli: Sedaj pa nikdar več ne bo miru, dokler bo imel pravega Grillovega strica na vratu. Zato tudi potrpežljivo molči in posluša vse, kar mu hoče stric povedati.

IX. POGlavJE

Morton se premisli

Gizela Morton je sicer milijonarjeva hčerka, vendar si sme privoščiti le to, kar ni v navzkrižju z načrti njenega očeta. Njena sreča, ki je izvirala iz ljubezni do Grilla, ni nastala zato, ker ji je oče hotel omogočiti srečno življenje. Ne, našla sta se samo zato, ker je bilo tudi očetu ljubo, če se združita dve tako veliki podjetji kot sta Grillova družba in Mortonovo podjetje. Če ne bi bila na vidiku ta trgovska zveza, ne bi njen oče nikdar pristal na zaroko. Njene nesreče: razdrte zaroke — ni povzročila njena volja, saj je bila voljna po pametnem razgovoru popustiti in odnehati. Nesrečo je sprožilo le to, da njen oče Harley Morton kot podjetnik ni hotel imeti nobene zveze z javnim škandalom. Ni maral, da bi njegovo podjetje le kolikšna trpelo zaradi čenč v javnosti.